

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Kamila Benešová

Právo na soukromí dítěte na internetu

Diplomová práce

Olomouc 2021

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Právo na soukromí dítěte na internetu vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Hradci nad Svitavou dne 28. 6. 2021

Kamila Benešová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala Doc. JUDr. Michalu Bartoňovi, Ph.D., za odborné vedení, velkou míru trpělivosti a ochoty, rychlost, lidský přístup a také za cenné a velmi podnětné rady při zpracování této diplomové práce.

Ráda bych také poděkovala své rodině a všem přátelům, kteří mě při vytváření této práce podpořili, a bez jejichž pomoci by nebylo možné práci dokončit.

Seznam zkratek

e-Commerce směrnice - směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu)

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

EÚLP – sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

GDPR - nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)

LZPS – usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Listina základních práv EU - 2010/C 83/02: Listina základních práv Evropské unie

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech – vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech – vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech

OZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů

OSŘ – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

přestupkový zákon – zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

SDEU – Soudní dvůr Evropské Unie (dříve Evropský soudní dvůr)

SFEU – konsolidovaná znění Smlouvy o fungování Evropské Unie (2016/c 202/01)

Směrnice 95/46/ES - směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

Směrnice 98/48/ES - směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/48/ES ze dne 20. července 1998, kterou se mění směrnice 98/34/es o postupu při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů

Úmluva o právech dítěte - sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/ 1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte

ÚOOÚ – Úřad pro ochranu osobních údajů

ÚS – Ústavní soud

Ústava – ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Úmluva č. 108 – Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (Rada Evropy, ETS 108, 1981)

zákon o některých přestupcích – zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

zákon o některých službách informační společnosti - zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti

zákon o soudnictví ve věcech mládeže - zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

ZOSPOD – zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

ZOÚ - zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů

Obsah

Úvod	7
1 Základní terminologie a koncepce	9
1.1 Dítě.....	10
1.1.1 Právní vymezení pojmu dítě	10
1.1.2 Nejlepší zájem dítěte a participační práva dítěte	11
1.2 Právo na soukromí	13
1.2.1 Právní úprava práva na soukromí.....	14
1.2.2 Právo na informační sebeurčení dítěte	15
1.2.3 Pozitivní závazky státu.....	16
2 Typologie zásahů do soukromí dítěte na internetu.....	19
2.1 Zpracování osobních údajů dítěte podle GDPR	20
2.2 Webové vyhledávače	22
2.3 Sociální sítě.....	27
3 Obrana dítěte proti zásahům do soukromí.....	33
4 Závěr.....	37
5 Bibliografie.....	40
6 Abstrakt	49

Úvod

Současnou dobu lze bez nadsázky označit za dobu internetovou. Během posledních tří dekád se používání internetu a moderních digitálních technologií stalo pro mnohé¹ neoddelitelnou součástí každodenního života. „*Jedním z průvodních jevů této tzv. doby internetové je nástup informační revoluce doprovázené neregulovaným tokem dat a datových souborů v tzv. kyberprostoru, kdy zde každým okamžikem dochází k přenosu a uchování tisíců, ba milionů dat a informací, a to v nepřehledném množství elektronických databází.*“² Každý uživatel v kyberprostoru vědomě či nevědomky zanechává svou digitální stopu, kde jsou zaznamenána a volně přístupná veškerá data o jeho aktivitách a soukromí. Jedním z negativních důsledků takto rychle se šířícího množství osobních dat v kyberprostoru je ztráta přiměřené úrovně soukromí, resp. práva na informační sebeurčení. Ještě kritičtější situace nastává, pokud se shromážděné údaje týkají dětí, které kvůli své nezkušenosti a nevypěstlosti patří k nejzranitelnějším subjektům práv. V nejhorších scénářích mohou být osobní data nezákonně využita, např. pro marketingové účely nebo mohou vést ke kyberšikaně, často se sexuální podtextem či kybergroomingu.³

Popularitu internetu mezi dětmi potvrdil mimo jiné mezinárodní výzkum EU Kids Online IV., který se v letech 2017 - 2019 zaměřil na rizika používání internetu a komunikačních technologií u dětí ve věku 9 až 17 let. „*Z tohoto výzkumu je patrné, že až 84% českých dětí se z chytrého telefonu denně připojí k internetu a stráví na něm v průměru 172 minut.*“⁴ Nejčastěji zde sledují videa, poslouchají hudbu nebo komunikují s přáteli a rodinou prostřednictvím sociálních sítí. Děti často nabývají dojmu, že jim na internetu nehrozí žádná rizika a bez rozmyslu poskytují svá osobní data. Tyto neuvážené kroky je proto nutno specificky chránit.

¹ Podle Českého statistického úřadu internet v roce 2020 používalo 81,3 % Čechů starších 16 let. [online]. [cit. 20. června 2021]. Dostupné na: <https://www.czso.cz/documents/10180/143060187/06100421c.pdf/64023ec6-8e3f-4c97-943f-b1dcb143e2d4?version=1.9>.

² KOKEŠ, Marian. Čl. 10 [Právo na soukromý a rodinný život; právo na informační sebeurčení]. In HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Beckova edice komentované zákony. Praha: C. H. Beck, 2021 s. 326 – 361, marg. r. 50. ISBN 978-807-4008-122. Dostupné v beck-online.

³ Kybergrooming je chování dospělých uživatelů, které má v oběti (nejčastěji dítěti) vyvolat falešnou důvěru a přimět ji k osobní schůzce v reálném světě, jež může vést např. k sexuálnímu zneužití, výrobě dětské pornografie apod. Více informací k tomuto tématu *Co je to kybergrooming?* [online]. Projekt E-Bezpečí, 14. ledna 2019, [cit. 25. března 2021]. Dostupné na: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/71-trivium/1421-co-je-kybergrooming>.

⁴ SMAHEL, David a kol. *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries* [online]. London: London School of Economics and Political Science, 2020. [cit. 20. června 2021]. Dostupné na <https://doi.org/10.21953/lse.47fdeqj01ofo>.

Ve své diplomové práci se budu věnovat otázce zásahů do práva na soukromí dítěte, blíže se budu věnovat právu na informační sebeurčení a ochraně osobních údajů na internetu. Ostatními oblastmi práva na soukromí dítěte se zabývat nebudu, ačkoliv je považuji za neméně důležité. Diplomovou práci jsem rozdělila do tří kapitol.

Smyslem úvodní kapitoly je definovat centrální pojmy: právo na soukromí a dítě. Význam obou těchto pojmů je předmětem mnoha chápání, jež není možno plně v této práci obsáhnout. Proto se zaměřím pouze na klíčové aspekty těchto pojmů, které jsou pro tuto práci relevantní.

Druhá kapitola analyzuje zásahy do práva na soukromí dítěte v oblasti internetu. Do práva na soukromí může obecně zasáhnout samotné dítě, zákonný zástupce a v neposlední řadě také třetí osoby, například kamarádi, školy, zdravotnická zařízení či obchodní společnosti. V této kapitole jsem se rozhodla věnovat dle mého názoru nejproblematictější oblastem. Konkrétně jde o internetové vyhledávače, bez nichž by se žádná zveřejněná informace neměla šanci dostat na světlo světa a nejpopulárnější sociální sítě, kde i dle výše zmiňované statistiky tráví děti nejvíce času.

Poslední kapitola vymezuje prostředky obrany před zásahy do soukromí, resp. osobních údajů dítěte v současné právní úpravě.

Cílem práce je zodpovědět tyto výzkumné otázky:

- 1) K jakým nepřiměřeným zásahům do práva na soukromí dítěte může dojít ve vybraných oblastech v kyberprostoru?
- 2) Poskytuje současná právní úprava ochrany osobních údajů dítěti prostředky ochrany před zásahy do práva na soukromí? Pokud ano, jak je tato ochrana efektivní.

Při psaní této diplomové práce budu vycházet primárně ze zahraničních zdrojů, protože jde o oblast v českém právu relativně novou a neprobádanou. Zvláštní pozornost jsem se rozhodla věnovat GDPR, které je do českého právního řádu transformováno ZOÚ.

1 Základní terminologie a koncepce

Gary Kovacs, ředitel společnosti AVG Technologies, jež je tvůrcem jednoho z nejpoužívanějších bezpečnostních počítačových softwarů, ve svém projevu na TED konferenci v roce 2012 prohlásil: „*Soukromí není volba a nemělo by být přijatelnou cenou za přístup na internet.*“⁵ Vnímání soukromí prošlo v souvislosti s rychlým rozvojem internetu výraznou proměnou.⁶

Právo na informační sebeurčení vyžaduje v kyberprostoru vytvoření adekvátní právní ochrany. Zvýšenou právní ochranu je potom nutno poskytnout dítěti, „*jehož způsobilost chránit vlastní zájmy je omezená.*“⁷ Zranitelnost dítěte, jež vychází především z jeho neskončeného vývoje,⁸ je však vždy nutno v konkrétním případě posuzovat individuálně, neboť každé dítě je jedinečné.⁹

Zvláštní postavení dítěte se projevuje ve všech mezinárodních i vnitrostátních předpisech.¹⁰ V oblasti mezinárodního práva byla sjednána řada lidskoprávních smluv,¹¹ které jsou součástí právního pořádku České republiky s aplikační předností před zákony.¹² Vedle Úmluvy o právech dítěte, jež je univerzálním dokumentem na ochranu dětských práv, lze uvést Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, konkrétně čl. 24 a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, konkrétně čl. 10 odst. 2 písm. b). Všechny výše zmíněné mezinárodní smlouvy jsou po Pl. ÚS 36/01 součástí ústavního pořádku České republiky.¹³ Na ústavní úrovni je zvláštní ochrana dětí zaručena v čl. 32 odst. 1 věta druhá LZPS. Podústavní předpisy tuto premisu dále konkretizují a zavádějí specifické instituty na ochranu práv dítěte, např. v § 31 – 37 OZ.

Tato kapitola si klade za cíl teoreticky vymezit relevantní aspekty nejdůležitějších pojmů pro tuto práci: dítě a právo na soukromí.

⁵ KOVACS, Gary. *Tracking our online trackers* [online]. TED, únor 2012 [cit. 15. června 2021]. Dostupné na: https://www.ted.com/talks/gary_kovacs_tracking_our_online_trackers.

⁶ KOKEŠ: Čl. 10 [Právo na soukromý a rodinný život; právo na informační sebeurčení] *Listina základních práv a svobod*...s. 326 – 361, marg. r. 5. Dostupné v beck-online.

⁷ KORNEL, Martin. Některé problematické aspekty principu nejlepšího zájmu dítěte. *Právní rozhledy*, 2013, č. 3, s. 88.

⁸ MADĚROVÁ, Eliška. *Jaké je to býti dítětem* [online]. Právníprostor.cz, 15. 05. 2014 [cit. 12. března 2021]. Dostupné na: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/jake-je-to-byti-ditetem>.

⁹ UN Committee on the Rights of the Child. *General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1.* [online]. 29 May 2013, CRC /C/GC/14, s. 9 [cit. 14. června 2021]. Dostupné na: <https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html>.

¹⁰ ŠÍNOVÁ, Renata, WESTPHALOVÁ, Lenka. Nejlepší zájem dítěte. *Právník*, 2019, str. 1091. Dostupné v systému ASPI.

¹¹ VLASTNÍK, Jirí. Dítě a právo. *Rodinné listy*, 2013, č. 10, str. 17. Dostupné v systému ASPI.

¹² čl. 10 Ústavy ve spojení s čl. 49 Ústavy

¹³ Nález Ústavního soudu - pléna ze dne 25. června 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01 (právní věta). Dostupné v systému ASPI.

1.1 Dítě

Dítě lze definovat z několika hledisek, např. biologického, psychologického nebo pedagogického. V této práci se na dítě bude pohlížet z pohledu právního, i když je nesporné, že nelze odhlédnout od ostatních hledisek, která legální definici dítěte formovala.

1.1.1 Právní vymezení pojmu dítě

Dítětem z právního hlediska je zpravidla jedinec, který nenabyl zletilosti, nejčastěji osmnácti let věku.¹⁴ Tato definice obsahově odpovídá čl. 1 Úmluvy o právech dítěte, jež stanoví, že dítětem se rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle příslušného právního řádu, který se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.

Zletilost je subsidiárně pro celý český právní řád vymezena v § 30 OZ.¹⁵ § 30 odst. 1 věta druhá OZ stanoví, že se „zletilosti nabývá dovršením osmnáctého roku věku“, konkrétně dnem osmnáctých narozenin.¹⁶ S nabytím zletilosti je zpravidla spojeno i nabytí plné svéprávnosti. Plnou svéprávnost však lze nabýt i před dosažením zletilosti emancipací nebo sňatkem.¹⁷

Svéprávnost dle § 15 OZ je definována jako „*způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat)*“. ¹⁸ Svěprávnost se nabývá postupně v závislosti na rozumové a volní vyspělosti konkrétního jedince.¹⁹

V případě dětí, resp. nezletilých užívá OZ obecně kombinaci omezené a částečné svéprávnosti, kterou doplňují zvláštní ustanovení v případě souhlasu se samostatným provozováním obchodního závodu nebo jiné obdobné výdělečné činnosti (§33 OZ) a výkonu závislé práce nezletilých (§34 a 35 OZ). Omezená svéprávnost opravňuje dítě k právnímu jednání, k němuž je rozumově a mravně vyspělé. Není-li dítě k právnímu jednání dostatečně vyspělé, může v mezích své vyspělosti, resp. částečné svéprávnosti platně právně jednat jen se souhlasem zákonného zástupce, kterým je dle § 892 OZ rodič, příp. dle § 832 odst. 2 OZ osvojitel. Chybí-li dítěti rozpoznávací schopnost úplně, např. jedná-li se o velmi malé dítě, může za něj platně právně jednat pouze jeho zákonný zástupce.²⁰

¹⁴ *Age of Majority* [online]. European Union Agency for Fundamental Rights, 2017 [cit. 16. března 2021]. Dostupné na: <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/mapping-minimum-age-requirements/age-majority>.

¹⁵ ŠÍNOVÁ, Renata. §30 [Zletilost]. In MELZER, Filip a kol.: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. §1 – 117*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 350, marg. r. 12.

¹⁶ § 601 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. S. 49. [cit. 20. černa 2021]. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

¹⁸ ŠÍNOVÁ: §30 [Zletilost] *Občanský zákoník – velký komentář*, s. 349, marg. r. 8.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ ŠÍNOVÁ: § 32 *Občanský zákoník – velký komentář*, s. 362, marg. r. 3.

OZ nezavádí žádnou legální definici dítěte, ačkoliv s tímto pojmem pracuje, např. v § 689, kde užívá spojení „nezletilé dítě“. Pojem dítě v OZ však předně značí „*biologický nebo právní vztah dítěte k jiným osobám z titulu příbuzenství nebo existence rodiny*.“²¹

Spojením výše uvedeného docházím k závěru, že dítětem se pro účely OZ rozumí osoba mladší osmnácti let, tj. nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti. Osoba, která nabyla svéprávnosti před dosažením zletilosti, totiž pravděpodobně nebude zvláštní ochranu státu potřebovat, protože má dostatečnou vyspělost pro obstarání vlastních záležitostí. Pojem zletilost v čl. 1 Úmluvy o právech dítěte tedy odpovídá pojmu plná svéprávnost podle OZ.²²

Obdobně je pojem dítě užíván v dalších právních předpisech. Výjimkou je například zákon o soudnictví ve věcech mládeže, který pro osoby mladší 18 let užívá pojem mládež a dítětem označuje osobu mladší 15 let.²³

Pro účely této diplomové práce považuji za nezbytné zmínit, že GDPR pojem dítě nedefinuje, ačkoliv se s ním v původním návrhu počítalo a odpovídal čl. 1 Úmluvy o právech dítěte. Český zákonodárce se při tvorbě ZOÚ, který slouží k harmonizaci národní právní úpravy s GDPR, rovněž rozhodl legální definici dítěte vyhnout. V obou zmíněných předpisech je však s pojmem dítě pracováno a dle mého názoru s přihlédnutím k výše uvedenému se vychází z definice dítěte podle Úmluvy o právech dítěte.

V této diplomové práci jsem se rozhodla využít definici dítěte podle Úmluvy o právech dítěte, se kterou koresponduje většina právních předpisů. Nutno dodat, že z této definice není patrné, od kdy počíná lidské bytosti ochrana. Na lidskou bytost se může pohlížet jako na dítě až od okamžiku narození nebo může ochrana náležet již dítěti počatému, tzv. nasciturovi, jak je tomu v českém právním řádu v § 25 OZ.²⁴

1.1.2 Nejlepší zájem dítěte a participační práva dítěte

K pojmu dítě neoddělitelně patří slovní spojení nejlepší zájem dítěte, který má být podle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte „*předním hlediskem při vyřizování jakékoliv*

²¹ ŠÍNOVÁ: § 31 [Nezletilí] *Občanský zákoník – velký komentář*, s. 356, marg. r. 14.

²² HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka. § 856 [Povinnosti a práva rodičů spojená s osobností dítěte a osobní povahy]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo* (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 725.

²³ ŽATECKÁ, Eva, HRUŠÁKOVÁ, Milana. § 2 [Vymezení některých pojmů]. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŽATECKÁ, Eva. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-848-2. Dostupné v systému ASPI.

²⁴ DETRICK, Sharon. *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*. Leiden: Brill Nijhoff, 1999, 57 s. ISBN 978-90-41-11229-3. Citováno dle práce: MATYSOVÁ, Monika. *Evropskoprávní aspekty ochrany soukromého a rodinného života dítěte* [online]. Praha, 2017 [cit. 31. března 2021]. Dostupné na: <http://hdl.handle.net/20.500.11956/93585>. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra evropského práva. Vedoucí práce Harald Christian Scheu.

*záležitosti týkající se dítěte.*²⁵ Na nejlepší zájem dítěte je nutno nahlížet jako na neurčitý právní pojem, který lze flexibilně aplikovat na různé situace.

Legální definice tohoto pojmu není možná. Obecného blaha dítěte lze nejlépe dosáhnout zohledněním podmínek, v nichž se dítě nachází (objektivní faktor) a principu autonomie dítěte (subjektivní faktor), který zahrnuje tzv. participační práva dítěte a právo na sebeurčení.²⁶

Z čl. 3 Úmluvy o právech dítěte vychází z toho, že někdo již určil nejlepší zájem dítěte, přičemž primárně by se vždy mělo jednat o pečující osobu.²⁷ Posouzení a hodnocení nejlepšího zájmu dítěte je naopak v pravomoci orgánů aplikujících právo, tedy v případě dětí soudů a orgánu sociálně-právní ochrany dětí. ÚS ve své praxi vychází z doporučení Výboru pro práva dítěte, resp. z Obecného komentáře č. 14 o právech dítěte vydaného dne 29. 5. 2013, který uvádí demonstrativní výčet kritérií, která je nutno zohlednit. Konkrétně se jedná o názor dítěte, identitu dítěte, zachování rodinného prostředí a vztahů, péče o dítě, ochranu a bezpečí dítěte, zranitelnost dítěte, právo dítěte na nejvyšší dosažitelnou úroveň zdravotního stavu a právo dítěte na vzdělání. V konkrétním případě aplikující orgán zhodnotí každé hledisko zvlášť a posoudí jeho relevanci, resp. do jaké míry je nutno jej zohlednit.²⁸

Zjištění názoru dítěte je klíčové pro určení jeho nejlepšího zájmu. „*Povinnost zjistit názor dítěte mají jak rodiče, tak i orgány veřejné moci.*“²⁹ Tzv. participační právo dítěte, tj. vyjádření názoru k rozhodnutí, která se jej týkají, je garantováno jak na ústavní úrovni čl. 12 Úmluvy o právech dítěte, tak na úrovni zákonné v oblasti soukromého práva v § 867 a § 875 OZ a § 8 ZOSPOD v oblasti veřejnoprávní. OZ v § 867 odst. 2 zakládá vyvratitelnou domněnku, že „dítě starší dvanácti let je již schopno informace soudu přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit.“³⁰ § 8 ZOSPOD je obdobný. Ústavní soud však opakovaně vyjádřil právní názor, že „*šestileté dítě je nepochybně schopno vyjádřit se k tomu, zda si přeje*

²⁵ Nález Ústavního soudu – senátu ze dne 19. února 2014, sp. zn. I. ÚS 3304/13-2, bod 68. Dostupné v systému ASPI.

²⁶ PEKAŘOVÁ, Lenka. Čl. 32 [Ochrana rodiny, rodičovství a mateřství; zvláštní ochrana nezletilých]. In: HUSSEINI, Faisal a kol. Listina základních práv a svobod. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 892 – 935, marg. r. 28 - 29.

²⁷ Tamtéž, s. 1096.

²⁸ PEKAŘOVÁ: ČL. 32 [Ochrana rodiny, rodičovství a mateřství; zvláštní ochrana nezletilých] *Listina základních práv a svobod*...s.892-935, marg. r. 30.

²⁹ SOVOVÁ, Olga. Vybrané otázky ochrany nejlepšího zájmu dítěte v digitální době. *Rodinné listy*, 2021, č. 2, s. 11. Dostupné v systému ASPI.

³⁰ NOVÁ, Hana. § 867 [Právo dítěte na informaci, právo dítěte na sdělení svého názoru a stanoviska]. In: PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 878, marg. r. 3. ISBN 978-80-7400-653-1.

chodit do školy či nikoliv, a sedmileté dítě je schopno vyjádřit svůj názor, zda se mu ve škole líbí, jaké tam má kamarády apod.“³¹

Pojem názor dítěte nelze vykládat restriktivně, tj. nemusí se jednat pouze o verbální projev vůle. Takový přístup by z povahy věci vylučoval mladší děti, které nejsou schopné řádně svůj názor zformulovat. V podstatě by se toto kritérium mohlo z pohledu OZ zohlednit jen u dětí starších dvanácti let, v případě judikатурních závěrů nejdříve u dětí školou povinných. Výbor OSN pro práva dítěte se však opakovaně vyjádřil, že „svůj názor na věc jsou schopny vyjádřit i velmi malé děti, byť ne vždy nutně verbálním způsobem.“³²

Participačnímu právu dítěte odpovídá povinnost rodiče vysvětlit dítěti rozhodnutí nebo návrhy jeho se týkající. Dítě má právo se k těmto návrhům vyjádřit a jeho názoru se s ohledem na jeho rozumovou a mravní vyspělost musí věnovat pozornost.³³

1.2 Právo na soukromí

Význam práva na soukromí jako generální klauzule spočívá především v tom, že „ve spojení s judikaturně dovozeným právem na autonomii vůle (čl. 2 odst. 3 LZPS) zajišťuje "bezmezerovitou" ochranu i v případech, které nejsou pokryty speciálními základními právy.“³⁴ Obdobně to platí o čl. 8 EÚLP, který je považován za zbytkovou klauzuli.

Pojem soukromí je stejně jako nejlepší zájem dítěte nedefinovatelný, neboť se vyvíjí s představou společnosti o tom, jaký veřejný zájem je nejvíce v dané době ohrožen. Ať už se jedná o určitou tradiční hodnotu (např. rodina nebo obydlí) nebo dosud neřešený společenský jen (např. sociální síť).³⁵ K tomuto názoru opakovaně ve svých rozsudcích dospěl i ESLP.³⁶

V právní teorii se lze setkat s několika přístupy k vymezení aspektů práva na soukromí. Pro mne osobně nejsrozumitelnější je členit právo na soukromí do 4 oblastí. „Jedná se o (a) osobní soukromou sféru, (b) rodinný život a právo na uzavření manželství a

³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 10. dubna 2018, sp. zn. IV. ÚS 827/18 bod 24. Dostupné v systému ASPI.

³² HOFFSCHNEIDEROVÁ, Anna. *Praktický právní průvodce nejlepším zájmem dítěte*. [online] Liga lidských práv, s. 15 [cit. dne 21. 6. 2021]. Dostupné na: <https://llp.cz/wp-content/uploads/Prakticky-pravni-pruvodce-nejlepsim-zajmem-ditete.pdf>.

³³ SOVOVÁ, Olga. Právo nezletilého na informační sebeurčení v digitální společnosti. In MITLÖHNER, Miroslav (ed.), PROUZOVÁ, Zuzana (ed.). 27. *Celostátní kongres k sexuální výchově v české republice sborník referátů* [online]. Broumov: Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, z. s., 2019. s. 94. [cit. 20. června 2021]. Dostupné na: https://www.planovanirodiny.cz/storage/sborniky/27_kongres_19.pdf.

³⁴ WAGNEROVÁ, Eliška. Čl. 10 [Právo na soukromí v širším smyslu]. In: WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-750-6. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

³⁵ KOKES: Čl. 10 [Právo na soukromí a rodinný život; právo na informační sebeurčení] *Listina základních práv a svobod*...s. 326 – 361, marg. r. 1,7. Dostupné v beck-online.

³⁶ např. Rozsudek ze dne 29. dubna 2002, *Pretty proti Spojenému království*. Stížnost 2346/02. Dostupné z databáze HUDOC.

založení rodiny, (c) soukromí v prostorové dimenzi - tj. nepřesně obydlí (čl. 12 LZPS) a (d) soukromí jako důvěrnost komunikace (čl. 13 LZPS).“³⁷

1.2.1 Právní úprava práva na soukromí

Právo na soukromí je chráněno na úrovni mezinárodní, evropské i vnitrostátní, což jen potvrzuje jeho důležitost.

Na mezinárodní úrovni je právo na soukromí garantováno čl. 17 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, jež se zabývá zákazem svévolného zasahování do soukromého života. Z dikce tohoto ustanovení lze dovodit, že toto právo není absolutním a lze do něj za určitých podmínek legálně zasáhnout. V tomto dokumentu však nejsou uvedeny konkrétní podmínky jeho přípustného omezení. Čl. 17 odst. 2 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech obsahuje pouze obecnou klauzuli o ochraně před svévolnými zásahy do soukromí (soukromého života) a ochranu ponechává zákonům na vnitrostátní úrovni. Pro účely této práce je nutno uvést také čl. 16 Úmluvy o právech dítěte, který je prakticky totožný s výše uvedeným čl. 17.

Základem regionální mezinárodněprávní ochrany lidských práv v Evropě je EÚLP, která je dle čl. 10 Ústavy součástí našeho právního řádu. EÚLP zakotvuje právo na soukromí v článku 8, kde v odst. 1 garantuje „ochranu soukromí, rodinného života, domova a korespondence“. Obdobně jako v případě MPOPP i zde je patrné, že se jedná o právo relativní. Mimo to však EÚLP v čl. 8 odst. 2 taxativně vymezuje legitimní cíle, pro které může státní orgán legálně do tohoto práva zasáhnout.

Na evropské úrovni je právo na soukromí chráněno čl. 7 Listiny základních práv Evropské unie. I tento dokument výslovně v čl. 52 odst. 1 upravuje možné omezení práv garantovaných touto Listinou tak, že musí být stanoveno zákonem a respektovat podstatu těchto práv a svobod. V souvislosti s ochranou osobních údajů je nezbytné zmínit GDPR, kterému se podrobně věnuje další kapitola této práce.

Roztříštěnost právní úpravy soukromí je však nejlépe patrná na ústavní úrovni v LZPS. Základem práva na soukromí je čl. 10, který zakotvuje právo na ochranu soukromého života. Tato obecná klauzule je doplněna o další Listinou garantované aspekty soukromí, jako je ochrana fyzické a psychické integrity (čl. 7 odst. 1), právo na informační sebeurčení (§ 10 odst. 3), ochrana obydlí (čl. 12), listovní tajemství (čl. 13) nebo ochrana rodinného života (čl. 32). Omezení soukromí je pak možné jen v případech stanovených zákonem. Zde konkrétně jsou meze zásahu obecně upraveny čl. 4 LZPS.

³⁷ WAGNEROVÁ: Čl. 10 [Právo na soukromí v širším smyslu] *Listina základních práv a svobod: komentář*. Dostupné v systému ASPI.

Jednotlivé aspekty práva na soukromí jsou dále podrobněji rozvedeny v podústavních předpisech, kterých je celá řada. Pro účely této diplomové práce je podstatné zmínit ZOÚ a OZ, který obecně upravuje právo na soukromí v § 3 odst. 1 písm. a) a v § 81 – 90 obsahuje právní úpravu ochrany osobnosti.

1.2.2 Právo na informační sebeurčení dítěte

Jak jsem již uvedla v úvodu, pro účely této diplomové práce jsem rozhodla právo na soukromí omezit a primárně se soustředit na jeden jeho aspekt, a to konkrétně osobní soukromou sféru, resp. právo na informační sebeurčení, jež zahrnuje ochranu osobních údajů.

Právo na informační sebeurčení jako aspekt práva na soukromí lze definovat jako „*právo jednotlivce rozhodnout podle svého uvážení zda, popřípadě v jakém rozsahu, jakým způsobem a za jakých okolností mají být skutečnosti a informace o jeho osobního soukromí zpřístupněny jiným subjektům.*“³⁸ V případě dítěte nejvyšší soud konstatoval, že informační sebeurčení dítěte není absolutním právem, ale je omezeno, resp. modifikováno vůli pečující osoby, nejčastěji rodiče. Ten má zároveň povinnost dostatečně chránit soukromí svého dítěte. Vyhnout by se tak měl „*informacím ze soukromého života dítěte, které mohou být vnímány jako pro dítě ponižující, zesměšňující či jinak způsobilé narušit jeho řádný (rozuměno zejména psychický) vývoj.*“³⁹

„Povinnosti a práva rodičů spojená s osobností dítěte a povinnosti a práva osobní povahy vznikají narozením dítěte a zanikají nabytím jeho zletilosti.“⁴⁰ Nutno říci, že tento konstrukt může vést k absurdní situaci, kdy rodič bude mít možnost rozhodovat i o dítěti, které nabylo plné svéprávnosti před dosažením zletilosti. Vhodnější by tedy bylo konec rodičovských práv navázat na svéprávnost dítěte, jak je tomu v případě rodičovské odpovědnosti.⁴¹

Do práva na informační sebeurčení, resp. osobních údajů dítěte může být zasazeno jak ze strany rodičů, resp. ve vztahu rodič-dítě, tak ze strany třetích osob. O svých osobních údajích je dítě schopno rozhodovat v závislosti na své svéprávnosti, tedy s ohledem na svou aktuální rozumovou a volní vyspělost. V každém případě je nutno postupovat v souladu s nejlepším zájmem dítěte a jeho participačními právy.

³⁸ KOKEŠ: Čl. 10 [Právo na soukromý a rodinný život; právo na informační sebeurčení] *Listina základních práv a svobod*...s. 326 – 361, marg. r. 49. Dostupné v beck-online.

³⁹ Nález Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 2012, sp. zn. 30 Cdo 3770/2011. Dostupné v systému ASPI.

⁴⁰ § 856 OZ

⁴¹ HRUŠÁKOVÁ, WESTPHALOVÁ: § 856: *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. s. 725.

1.2.3 Pozitivní závazky státu

Klíčovým pojmem pro tuto práci jsou pozitivní závazky státu v souvislosti s právem na soukromí. Pozitivní závazky jsou takové závazky (povinnosti), které po státu vyžadují aktivní konání.⁴² „Součástí pozitivních závazků státu je jednak přijmout právní předpisy, které budou porušení základních práv zakazovat a jednak vytvořit účinný justiční a administrativní systém, který zajistí, aby porušení těchto právních předpisů bylo potlačováno a trestáno.“⁴³ Pozitivní závazky státu zahrnují také povinnost státu chránit osoby před zásahy třetích soukromých osob.⁴⁴

Vedle pozitivních závazků generují základní práva také negativní závazky. Negativním závazkem ve vztahu k právům dítěte je například čl. 18 odst. 1 věta Úmluvy o právech dítěte, který ukládá státu povinnost uznat prvotní odpovědnost rodičů, příp. zákonných zástupců za výchovu a vývoj dítěte. Nutno zmínit, že z jazykového výkladu čl. 8 EÚLP vyplývá zásadně negativní závazek státu spočívající v povinnosti státu zdržet se zásahu do osobní sféry člověka (jednotlivce). V rozhodnutí X a Y proti Nizozemsku ESLP shledal, že „ačkoli cílem článku 8 EÚLP je v zásadě ochrana jednotlivce před svévolnými zásahy orgánů veřejné moci; kromě tohoto primárního negativního závazku, mohou existovat i pozitivní povinnosti.“⁴⁵ Tuto tezi potvrdil ve svém nálezu také Ústavní soud.⁴⁶

Ve vztahu k právu na informační sebeurčení dítěte je zásadním úkolem státu, resp. legislativy nalezení rovnováhy mezi ochranou dítěte a posílením jeho postavení jako nositele práva na informační sebeurčení.⁴⁷ Na jedné straně je nutno dostatečně chránit děti, které kvůli nedostatečné výchově a rozumové a mravní vyspělosti nemohou vykonávat své právo zodpovědně; na druhé straně zde stále musí existovat prostor pro výkon práva na informační sebeurčení na internetu.⁴⁸

⁴² BARTOŇ, Michal. Pozitivní závazky. In BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 60. ISBN 978-80-7502-128-1.

⁴³ Nález Ústavního soudu - senátu ze dne 2. března 2015, sp. zn. I. ÚS 1565/14. Dostupné v systému ASPI.

⁴⁴ KRATOCHVÍL, Jan. ČL. 8 [Právo na respektování soukromého a rodinného života]. In KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 863 – 962, marg. r.38. ISBN: 978-80-7400-365-3.

⁴⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. března 1985, *X a Y proti Nizozemsku*. Stížnost 8978/80, bod 23. Dostupné v databázi HUDOC.

⁴⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 1. března 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99.

⁴⁷ MACENAITE, Milda. From universal towards child-specific protection of the right to privacy online: Dilemmas in the EU General Data Protection Regulation [online]. *New Media & Society*, 2017, s. 768. [cit. 24. března 2021]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1461444816686327>.

⁴⁸ ŠÍPOŠOVÁ, Veronika. *Seiál specifické aspekty ochrany osobních údajů 4/5 Děti, internet a právo na ochranu osobních údajů* [online]. EPRAVO.CZ – Sbírká zákonů, judikatura, právo, 27. května 2020 [cit. 20. března 2021]. Dostupné na: https://www.epravo.cz/top/clanky/serial-specificke-aspekty-ochrany-osobnich-udaju-45-deti-internet-a-pravo-na-ochranu-osobnich-udaju-111248.html#_ftn3

K problematice pozitivních závazků státu ve vztahu k ochraně osobních údajů dítěte se ESLP vyjádřil v rozhodnutí K. U. proti Finsku.⁴⁹ Neznámý pachatel uveřejnil na internetovou seznamku jménem tehdy dvanáctiletého K.U. inzerát s jeho osobními údaji (jméno, datum narození, odkaz na fotografie, telefonní číslo) v němž bylo uvedeno, že K. U. hledá intimní vztah s chlapcem stejného věku nebo starším, čímž se dopustil trestného činu pomluvy. „*Otec K. U. se obrátil na policii, aby identifikovala osobu, která umístila inzerát. Poskytovatel služby však odmítl prozradit identitu majitele tzv. dynamické IP adresy, o kterou se jednalo, neboť se cítil být vázán povinností ctít důvěrnost telekomunikací stanovenou zákonem.*“⁵⁰ „*Policie neúspěšně žádala u okresního soudu o uložení povinnosti tuto informaci prozradit. Okresní soud podotkl, že povinnost poskytovatele odhalit identifikační údaje o uživateli telekomunikací v rozporu s profesní mlčenlivostí není výslovně stanovena žádným zákonným ustanovením. Policie měla právo získat identifikační údaje o použití telekomunikací v souvislosti s některými trestnými činy, bez ohledu na povinnost mlčenlivosti. Pomluva však mezi nimi uvedena nebyla.*“⁵¹

ESLP dospěl k závěru, že Finsko porušilo svůj pozitivní závazek vyplývající z článku 8 EÚLP, jelikož neposkytlo nezletilému chlapci K. U. a jeho otci efektivní prostředky, kterými by se mohli proti tomuto útoku bránit. „*ESLP se domnívá, že ochrana stěžovatele vyžadovala, aby byly provedeny účinné kroky k identifikaci a stíhání pachatele, tj. osoby, která umístila inzerát na server. Úkolem zákonodárce je poskytnout právní rámec pro vyvážení jednotlivých práv (tj. práva na soukromí K. U. a svobody projevu, resp. důvěrnosti komunikace), která si zaslouží ochranu. Takováto právní úprava však v rozhodné době neexistovala, což zapříčinilo, že pozitivní povinnost Finska nemohla být naplněna. Tento nedostatek byl později vyřešen.*“⁵²

Samotné posuzování, zda byl pozitivní závazek porušen, se děje vyvažováním protichůdných zájmů. Stěžovatel musí namítat porušení čl. 8 EÚLP, resp. nesplnění pozitivního závazku státu. Prvním krokem ESLP je přezkum existence pozitivního závazku státu podle čl. 8 EÚLP. V rámci tohoto kroku ESLP porovnává zájmy jednotlivce a zájem společnosti, resp. jak moc by byl pro stát pozitivní závazek náročný, přičemž je nutno podotknout, že stát nemá povinnost vytvořit všechny pozitivní závazky, ale požívá prostor pro

⁴⁹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 2. prosince 2008, *K. U. proti Finsku*. Stížnost č. 2872/02. Dostupné na: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/A0FC49B657E5FA3AC12582A9002F7DF8/\\$file/K.%20U.%20proti%20Finsku_rozsudek.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/A0FC49B657E5FA3AC12582A9002F7DF8/$file/K.%20U.%20proti%20Finsku_rozsudek.pdf?open&).

⁵⁰ Tamtéž, bod 9.

⁵¹ Tamtéž, bod 11.

⁵² Tamtéž, bod 49.

uvážení.⁵³ „*Jde tedy o jisté poměrování protichůdných zájmů podobné poslednímu kroku, testu proporcionality, při zkoumání negativních závazků.*“⁵⁴

Obecné faktory, které je nutné při vyvažování posuzovat nastínil ESLP v rozhodnutí A, B a C proti Irsku.⁵⁵ Výsledkem by mělo být dosažení spravedlivé rovnováhy mezi uvedenými soupeřícími zájmy.

⁵³ KRATOCHVÍL: ČL. 8 [Právo na respektování soukromého a rodinného života] *Evropská úmluva o lidských právech*...s. 863 – 962, marg. r. 37 – 38.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16. prosince 2010, *A, B a C proti Irsku*. Stížnost 25579/05.

2 Typologie zásahů do soukromí dítěte na internetu

Právo na informační sebeurčení je právem relativním. Obecně lze říci, že je do tohoto práva zasazeno v podstatě při jakékoliv činnosti na internetu, avšak tyto zásahy se podstatně liší od „klasických“ zásahů do práva na soukromí. Internetové zásahy by se daly charakterizovat jako velmi časté, málo intenzivní a zpravidla pro postiženého neznamení samy o sobě velkou újmu, proto o nich většinou ani neví nebo je ignoruje. Závažnější jsou zásahy způsobené kombinací vícero dat, nejčastěji jde o informace zveřejněné na internetu ať již postiženou osobou nebo třetí osobou (např. příspěvky v diskuzích, fotografie nebo videa na sociálních sítích apod.).⁵⁶

Do práva na soukromí mohou taktéž zasáhnout provozovatelé webových vyhledávačů. Ač tento druh zásahu není tolik známý a častý, rozhodla jsem se mu v této práci věnovat prostor. Původcem zásahu je typicky soukromá osoba, stát je původcem velmi zřídka. Stát zde většinou plní roli ochránce práva na soukromí, resp. práva na informační sebeurčení, tedy v této souvislosti je jeho povinností dodržet své pozitivní závazky a vytvořit legislativu a řízení, ve kterém se bude moci postižený svého práva dovolávat.⁵⁷

Specifikem ochrany práva dítěte na informační sebeurčení dítěte je požadavek chránit dítě „proti všem zásahům, bez ohledu na to, odkud přicházejí.“⁵⁸ Je tedy zapotřebí dítě chránit i před sebou samým v případech, kdy jeho vlastní rozhodnutí vede k újmě, kterou není schopno z důvodu vyspělosti předvídat. Původcem zásahu může být i rodič, který byť v dobré vůli o svém dítěti zveřejní osobní údaje, aniž by zhodnotil možné důsledky. V neposlední řadě mohou do práva zasáhnout třetí osoby, například kamarádi, školy, zdravotnická zařízení či výše zmínění provozovatelé webových vyhledávačů.

Ve většině případů dochází ke středu dvou základních práv, práva na informační sebeurčení dítěte s právem na svobodu projevu, jež je definováno jako „možnost vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoli jinými prostředky podle volby dítěte.“⁵⁹ Pokud jde o zásah ze strany rodičů, je nutno zhodnotit i právo rodiče na péči o své dítě a jeho výchovu.⁶⁰

⁵⁶ KÜHN, Zdeněk. Transformace pojmu soukromí na počátku třetího milénia [online]. *Jurisprudence*, 2017, č. 2, s. 5 [cit. 23. června 2021]. Dostupné na: <http://www.jurisprudence.cz/cz/casopis/transformace-pojmu-soukromi-na-pocatku-tretiho-milenia.m-236.html>.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. prosince 2012, sp. zn. 30 Cdo 3770/2011. Dostupné v systému ASPI.

⁵⁹ čl. 13 Úmluvy o právech dítěte

⁶⁰ čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod

Tato kapitola se zaměřuje na dvě oblasti, kde dochází k intenzivnějším zásahům do práva na informační sebeurčení, tj. webové vyhledávače a sociální sítě. Právo na informační sebeurčení, resp. ochrana osobních údajů doznala velkých změn po přijetí GDPR, proto je tomuto nařízení věnována zvýšená pozornost.

2.1 Zpracování osobních údajů dítěte podle GDPR

Zpracováním osobních údajů se rozumí „jakákoliv operace nebo soubor operací s osobními údaji nebo soubory osobních údajů, který je prováděn pomocí či bez pomoci automatizovaných postupů, jako je shromáždění, zaznamenání, uspořádání, strukturování, uložení, přizpůsobení nebo pozměnění, vyhledání, nahlédnutí, použití, zpřístupnění přenosem, šíření nebo jakékoliv jiné zpřístupnění, seřazení či zkombinování, omezení, výmaz nebo zničení osobních údajů.“⁶¹

Jak již napovídá z názvu GDPR, pro jeho aplikace je nutné, aby byl zpracován osobní údaj osoby. „Zpracování jiných informací, byť by jejich využití konkrétní člověk mohl považovat za zásah do svého soukromí do působnosti GDPR nespadá. Tím však není vyloučena jejich ochrana např. právem na ochranu osobnosti podle OZ.“⁶²

Definice osobních údajů je možno nalézt jak v Úmluvě č. 108, která byla „prvním mezinárodním právně závazným nástrojem standardizace právní úpravy ochrany osobních údajů“⁶³, tak v GDPR. Český ZOÚ tento pojem nedefinuje, ačkoliv s ním od úvodního ustanovení pracuje. Úmluva č. 108 osobní údaj definuje velice obecně jako každou informaci týkající se identifikované nebo identifikovatelné fyzické osoby⁶⁴, proto budu v této práci užívat definici podle GDPR. Toto nařízení základní definici doplňuje v čl. 4 bod 1) o vymezení identifikovatelné fyzické osoby. Identifikovatelnou fyzickou osobou (subjektem údajů) je fyzická osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména odkazem na určitý identifikátor, například jméno, identifikační číslo, lokační údaje, síťový identifikátor nebo na jeden či více zvláštních prvků fyzické, fyziologické, genetické, psychické, ekonomické, kulturní nebo společenské identity této fyzické osoby. Pod pojem síťový identifikátory lze podřadit například IP adresy⁶⁵ nebo cookies⁶⁶, jak vyplývá z bodu 30 důvodové zprávy k GDPR.

⁶¹ článek 4 bod 2) GDPR

⁶² NULÍČEK, Michal a kol. *GDPR. Obecné nařízení o ochraně osobních údajů. Praktický komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 77. ISBN 978-80-7598-068-7.

⁶³ Tamtéž, s. 57.

⁶⁴ čl. 2 písm. a) Úmluvy č. 108

⁶⁵ IP adresa (adresa internetového protokolu) je číslo, které jednoznačně identifikuje síťové zařízení (například počítač) v internetové síti. Jde o unikátní adresu každého počítače v internetu. Blíže k tomu *Jak*

Pro shrnutí pojmu osobní údaj uvádím, že s dalším rozvojem společnosti a internetu se bude měnit, resp. rozšiřovat vnímání toho, co lze pod osobní údaj podřadit. Je dle mého názoru důležité přijmout fakt, že osobním údajem není jen jméno a příjmení osoby či jeho fotografie, ale jedná se i o záležitosti, o kterých mnohdy ani jedinec nemá tušení nebo jim nemusí zcela rozumět, např. IP adresy nebo soubory cookies. Zvýšené riziko pro ochranu osobních údajů představuje zvláštní kategorie osobních údajů, tzv. citlivé údaje, definované v čl. 9 odst. 1 GDPR.

Ve vztahu k dětem GDPR oproti předchozí směrnici 95/46/ES stanoví potřebu jejich zvláštní ochrany již v preambuli tak, že děti zasluhují zvláštní ochranu osobních údajů, protože si mohou být méně vědomy dotčených rizik, důsledků a záruk a svých práv v souvislosti se zpracováním osobních údajů. Tato zvláštní ochrana by se měla zejména vztahovat na používání osobních údajů dětí pro účely marketingu nebo vytváření osobnostních či uživatelských profilů a shromažďování osobních údajů týkajících se dětí při využívání služeb nabízených přímo dětem. Souhlas nositele rodičovské zodpovědnosti by neměl být nutný v případě preventivních či poradenských služeb nabízených přímo dětem.⁶⁷

GDPR stanoví pro zpracování osobních údajů dětí specifické limity. „*Konkrétně jde o čl. 6 odst. 1 písm. f) GDPR, který upravuje právní titul k zákonnému zpracování osobních údajů dítěte, je-li to nezbytné pro účely oprávněného zájmu správce či třetí strany. V případě, že je subjektem údajů dítě, je nutné přiznávat jeho zájmům a základním právům a svobodám zvláštní váhu. V čl. 8 GDPR jsou pak stanoveny zvláštní podmínky pro udělení souhlasu se zpracováním osobních údajů dítěte, pokud jej získává poskytovatel služby informační společnosti, který při nabízení služeb cílí na děti. Specifické nároky jsou kladeny také na komunikaci se subjektem údajů, jenž je dítě, ve smyslu čl. 12 GDPR a nakonec dává GDPR dětem právo na výmaz údajů ohledně skutečností, které byly shromážděny v souvislosti se službami informační společnosti podle čl. 17 odst. 1 písm. f) GDPR.*“⁶⁸

zjistím svou IP adresu? [online]. UPC.cz [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: <https://www.upc.cz/pece-o-zakazniky/sluzby/internet/pripojeni-k-siti/jak-zjistim-ip-adresu/>.

⁶⁶ Soubory cookies jsou vytvářeny navštívenými webovými stránkami a usnadňují používání internetu tím, že ukládají informace o prohlížení. Blíže k tomu *Vymazání, povolení a správa souborů cookie v Chromu* [online]. Nápověda účet Google. [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: <https://support.google.com/chrome/answer/95647?co=GENIE.Platform%3DDesktop&hl=cs>.

⁶⁷ Důvodová zpráva GDPR bod 38.

⁶⁸ NULÍČEK: *GDPR*...s. 166.

2.2 Webové vyhledávače

Webové (internetové) vyhledávače hrají ve zpřístupňování informací na internetu klíčovou roli. Jsou nadneseně řečeno vstupní branou do digitálního časoprostoru. Stejně jako v případě jakékoliv aplikace na internetu jde i v tomto případě o dobrého sluhu, ale špatného pána. Cílem vyhledávačů je zjednodušeně řečeno zobrazit co možná nejrelevantnější zdroj informací pro zodpovězení uživatelského dotazu. Tento zdroj poskytne vyhledávač z indexu, tj. databáze informací, která je tvořena všemi dostupnými webovými stránkami. Největší přínos vyhledávačů spočívá ve snadném nalezení obrovského množství informací a zdrojů odpovídajících klíčovému slovu v horizontu vteřin.

Tato podkapitola se bude zaměřovat na zásahy do práva na soukromí dítěte ze strany třetí osoby, tedy vyhledávače. Podrobněji se zaměřuji na vyhledávač společnosti Google s názvem Vyhledávání Google, jež bylo v roce 2020 vůbec nejpoužívanějším vyhledávačem v ČR.⁶⁹

Zásah do soukromí v kontextu webových vyhledávačů úzce souvisí především s právem na výmaz, resp. právem být zapomenut, vymezeným v čl. 17 GDPR. Podle tohoto článku má subjekt údajů právo na to, aby správce bez zbytečného odkladu vymazal osobní údaje, které se daného subjektu údajů týkají. V souvislosti s právem být zapomenut je nutno krátce vzpomenout rozhodnutí SDEU *Google Spain*⁷⁰, které v oblasti vyhledávačů patří k vůbec nejzásadnějším.

SDEU v tomto rozhodnutí konstatoval, že „činnost vyhledávače spočívající ve vyhledávání informací zveřejněných nebo umístěných na internetu třetími osobami, v jejich automatickém indexování, v jejich dočasném ukládání a konečně v jejich poskytování uživatelům internetu v určitém preferenčním pořadí, musí být kvalifikována jako „zpracování osobních údajů“, pokud uvedené informace obsahují osobní údaje. Provozovatel uvedeného vyhledávače proto musí být považován za „správce“ odpovědného za dané zpracování.“⁷¹ Společnost Google reagovala na tento rozsudek vytvořením elektronického formuláře, přes který lze žádat odstranění osobních údajů z Vyhledávání Google.

Správce osobních údajů je podle čl. 4 bod 7) GDPR „fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jiný subjekt, který sám nebo společně s jinými určuje

⁶⁹ KOS, Ladislav. Infografika: Podíl vyhledávačů Google a Seznam na českém internetu #202 [online]. eVisions Advertising s.r.o., 3. března 2021 [cit. 19. března 2021]. Dostupné na: <https://www.evisions.cz/blog-2021-03-03-infografika-podil-vyhledavacu-google-a-seznam-na-ceskem-internetu-2021/>.

⁷⁰ Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 13. května 2014, *Google Spain SL, Google Inc. proti Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González*, C-131/12.

⁷¹ Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 13. května 2014, *Google Spain SL, Google Inc. proti Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González*, C-131/12, bod 100 1).

účely a prostředky zpracování osobních údajů.“ Proto, aby subjekt údajů mohl využít práva na výmaz, je nutné, aby tato osoba byla informována o zpracování svých osobních údajů.

Správce osobních údajů má povinnost informovat subjekt údajů o zpracování jeho osobních údajů, zejm. o účelu zpracování, dále informace identifikující správce osobních údajů, příjemce apod. Této povinnosti odpovídá právo subjektu údajů na kontrolu jeho zpracovaných údajů, tedy právo na přístup a případnou opravu těchto údajů. Tato práva náleží každému subjektu údajů bez ohledu na věk či svéprávnost, tedy i dítěti.⁷²

GDPR přikazuje správcům velice širokou informační povinnost, kterou dle mého názoru není žádný vyhledávač schopen stoprocentně splnit s ohledem na to, jaká masa informací se každý den uchovává v nepřehledném množství elektronických databází. Představa, že Google bude informovat o nařízením vymezených informacích každý jeden subjekt osobních údajů v okamžiku získání údajů⁷³, je zcela utopická.

Čl. 12 bod 1. věta první GDPR stanoví způsob, resp. zásady, které je správce při plnění informační povinnosti povinen dodržet specificky v případě komunikace s dítětem. „*Pokud jsou některé informace určeny přímo dítěti, měly by být speciálně upraveny tak, aby jim děti snadno porozuměly.*“⁷⁴ Tyto informace by tedy měly být poskytnuty velmi laicky, jednoduše, ve vhodných případech doplněny snadno pochopitelnými grafickými symboly. Toto ustanovení se však aplikuje jen, pokud jsou cíleně zpracovávány osobní údaje dětí. Pokud však správce údajů dá najevo, že stránka určená pro dospělé (například upozorněním, že je určená pro osoby starší 16 let, resp. 18 let), nemá povinnost vytvářet speciální dokumenty pro dětské uživatele těchto stránek.⁷⁵ Tímto upozorněním tak správce osobních údajů automaticky vyloučí aplikaci tohoto ustanovení.

Dle mého názoru toto ustanovení neposkytuje dítěti v podstatě žádnou ochranu, resp. pouze velmi malou, neboť je velmi těžko představitelné, že dítě při procházení internetu, hraní her nebo komunikaci s přáteli bude používat pouze stránky určené přímo jemu. Tyto stránky nejsou v současné době v České republice příliš známé, pro příklad uvádím webovou stránku Alík.cz, „*bezpečnou sociální síť pro děti a mládež*“⁷⁶, která zažívala boom na začátku tohoto tisíciletí.

⁷² MATYSOVÁ, Monika. *Evropskoprávní aspekty ochrany soukromého a rodinného života dítěte* [online]. Praha, 2017, s. 75 [cit. 31. března 2021]. Dostupné na: <http://hdl.handle.net/20.500.11956/93585>. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra evropského práva. Vedoucí práce Harald Christian Scheu.

⁷³ článek 13 a 14 GDPR

⁷⁴ NULÍČEK: *GDPR*...s. 193.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ *Povídání pro rodiče*. [online]. Alík, [cit. 19. června 2021]. Dostupné na: <https://www.alik.cz/o/pro-rodice>.

Centrum prevence rizikové virtuální komunikace v roce 2019 ve výzkumu zaměřeném na děti zjistilo, že „více než polovina dětí ve věku 7-12 let (51,75 %) např. používá sociální sítě, přestože pro ně nejsou učeny a pravidla jejich používání povolují využívat službu až od věkové hranice 13 let, resp. v České republice 15 let. Co se týče využívaných online nástrojů, socnetů a messengerů, u dětí dominuje YouTube, následovaný Facebookem (který se stále více u dětí propadá), Facebook Messengerem a Instagramem. Co je alarmující, velmi rychle narůstá počet dětských uživatelů sociální sítě/služby TikTok, kterou aktuálně využívá více než čtvrtina českých dětí (28,48 %).“⁷⁷ Z tohoto výzkumu je dobře patrné, že děti převážnou část času na internetu stráví mimo „dětské stránky“. Toto ustanovení tedy v současné době v podstatě postrádá smysl.

Pro jeho využitelnost by bylo vhodné, aby všechny tzv. podmínky ochrany osobních údajů, jež jsou nejpoužívanějším způsobem plnění informační povinnosti, byly uzpůsobeny pro dětské uživatele. Nebojím se tvrdit, že by takto zjednodušené informace ocenila i dospělá laická veřejnost.

Je-li zpracován osobní údaj dítěte, je nezbytné splnit informační povinnost i ve vztahu k rodičům, pokud dítě nemá dostatečnou rozumovou a mravní vyspělost. Obdobně je nutné umožnit rodičům přístup ke zpracovaným údajům dítěte. Toto právo však neplatí absolutně pro všechny zpracované informace dítěte.⁷⁸

Právo na výmaz zakotvené v čl. 17 GDPR poskytuje specifickou ochranu dítěti v odst. 1 písm. f), který ve spojení s čl. 8 odst. 1 GDPR dává dítěti „právo na výmaz osobních údajů, které byly shromážděny se službami informační společnosti nabízené přímo dítěti.“⁷⁹ Právo na výmaz takto shromážděných osobních údajů může subjekt údajů uplatnit, i když již není dítětem, tedy je zletilý a plně svéprávný.⁸⁰

Pod pojmem služba informační společnosti si lze představit v podstatě jakoukoliv službu nabízenou elektronicky či na internetu, poskytovanou nejčastěji za úplaty. Judikatura však rozšířila tento pojem i na bezplatné služby, které se nabízí jinými prostředky než na internetu, například na Wifi síti. Definici služeb informační společnosti podává čl. 2 písm. a) e-Commerce směrnice, jež odkazuje na definici v dnes již zrušené směrnici 98/48/ES. Zákon o některých službách informační společnosti definuje tuto službu v §2 písm. a) jako „jakoukoliv službu poskytovanou elektronickými prostředky na individuální žádost uživatele

⁷⁷ KOPECKÝ, Kamil, SZOTKOWSKI, René. *České děti v kybersvětě (výzkumná zpráva)* [online]. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace, 2019, s. 27. [cit. 19. června 2021]. Dostupné na: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>.

⁷⁸ MATYSOVÁ: *Evropskoprávní aspekty*...s. 76 – 77.

⁷⁹ NULÍČEK: *GDPR*...s. 166.

⁸⁰ NULÍČEK: *GDPR*...s. 231.

podanou elektronickými prostředky, poskytovanou zpravidla za úplat; služba je poskytnuta elektronickými prostředky, pokud je odeslána prostřednictvím sítě elektronických komunikací a vyzvednuta uživatelem z elektronického zařízení pro ukládání dat.“⁸¹

Zákon o některých službách informační společnosti vymezuje taxativně tři typy služeb - mere conduit, „jež spočívá v přenosu informací poskytnutých uživatelem prostřednictvím sítě elektronických komunikací nebo ve zprostředkování přístupu k sítím elektronických komunikací za účelem přenosu informací,“⁸² caching neboli „přenos informací poskytnutých uživatelem“⁸³ a hosting neboli „ukládání informací poskytnutých uživatelem.“⁸⁴ Výše zmíněné Vyhledávání Google je nutné považovat za hosting.⁸⁵

Z jazykového výkladu čl. 17 odst. 1 písm. f) GDPR, resp. čl. 8 odst. 1 GDPR je zřejmé, že se toto ustanovení nevztahuje na všechny služby informační společnosti, ale pouze na služby určené přímo dítěti nebo na děti cílené. Otázkou však zůstává, zda vůbec v oblasti internetu existuje služba, na kterou by se toto ustanovení vztahovalo. U společnosti Google lze zmínit aplikaci YouTubeKids, která jak již název napovídá je platformou určenou dětem. Aby dítě mohlo tuto aplikaci využívat, je zapotřebí její nastavení rodičem či zákonným zástupcem, který má účet společnosti Google, tedy dosáhl minimálně stanoveného věku pro jeho založení, tj. 15 let.

Toto ustanovení tedy stejně jako čl. 12 odst. 1 věta první GDPR dle mého názoru postrádá aplikační prostor, neboť aplikací, které jsou určeny a přímo cíleny dítěti mladší 16 let, je pomálu. Pro demonstraci uvádím například druhý nejpoužívanější vyhledávač v české republice Seznam.cz⁸⁶, jež uvádí ve svých zásadách ochrany osobních údajů, že v současné době žádnou takovouto službu neposkytuje.⁸⁷ Teoreticky tedy toto ustanovení dává dítěti větší prostor pro využití práva na výmaz, prakticky však ve většině případů nebude možno toto ustanovení využít a dítě bude muset požadovat výmaz na základě některého z důvodů uvedených v čl. 17 odst. 1 písm. a) – e) GDPR.

⁸¹ KORBEL, František. *Ne-odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti v digitálním světě* [online]. Právní prostor, 17. května 2018, [cit. 19. června 2021]. Dostupné na: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/pravo-it/ne-odpovednost-poskytovatelu-sluzeb-informacni-spolecnosti-v-digitalnim-svete>.

⁸² § 3 zákona o některých službách informační společnosti

⁸³ § 4 zákona o některých službách informační společnosti

⁸⁴ § 5 zákona o některých službách informační společnosti

⁸⁵ KORBEL: *Ne-odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti*.

⁸⁶ KOS, Ladislav. Infografika: Podíl vyhledávačů Google a Seznam na českém internetu #202 [online]. eVisions Advertising s.r.o., 3. března 2021 [cit. 19. března 2021]. Dostupné na: <https://www.evisions.cz/blog-2021-03-03-infografika-podil-vyhledavacu-google-a-seznam-na-ceskem-internetu-2021/>.

⁸⁷ *Rozsah zásad ochrany osobních údajů. Zpracování se souhlasem*. [online] [cit. 19. června 2021]. Dostupné na: <https://o.seznam.cz/ochrana-udaju/>.

Dítě má tedy právo využít „*formulář, který slouží k odeslání žádosti o odstranění konkrétních výsledků pro dotazy, které zahrnují jméno osoby, z Vyhledávání Google*“,⁸⁸ protože v něm není přímo uvedeno, že by bylo možné jej využít až od určitého věku. Společnost Google však ve svých smluvních podmínkách uvádí, že všechny služby, včetně YouTubeKids nebo Vyhledávání Google, jsou určeny pro osoby s minimálním věkem potřebným pro správu vlastního Google účtu, tj. 15 let.⁸⁹ Obdobně Google také umožňuje nahlásit obsah, který chcete na základě příslušných zákonů (na území EU GDPR) odstranit z ostatních služeb Google (jako např. YouTube).⁹⁰

Pokud by přesto chtělo dítě žádat o výmaz jeho osobních údajů, je nutno, aby výše zmíněný formulář za něj vyplnil jeho zákonný zástupce, resp. zákonný zástupce s tímto počinem vyslovil souhlas. Společnost Google může před smazáním údajů požadovat ověření totožnosti žadatele nebo osoby, která v zastoupení oprávněného žádost podala. V případě dítěte jsou tedy nutné identifikační údaje zákonného zástupce. Osoba se může poskytnout své údaje kopií jakéhokoliv dokumentu, který obsahuje jeho osobní údaje. V praxi se nejčastěji bude jednat o kopii občanského průkazu, cestovního pasu nebo platební karty. Dle mého názoru je tedy výmaz osobních údajů kontraproduktivní, neboť výměnou za smazané údaje dítěte je poskytnutí jiných mnohdy ještě osobnějších a citlivějších údajů. Na druhou stranu uvádím, že potřeba ověřit totožnost žadatele je legitimní požadavek provozovatele Vyhledávání Google.⁹¹ Konečně je nutno říci, že Google deklaruje, že všechny své služby poskytuje osobám starším 15 let. Není mi tedy jasné, proč ověření identity nepožaduje již při vytvoření Google účtu.

Správné vyplnění a odeslání výše zmíněného formuláře nevede vždy ke kýženým výsledkům. Google má právo nejprve provést test proporcionality, tedy vyvážit právo na informační sebeurčení žadatele, resp. jeho zástupce, s právem veřejnosti na přístup k informacím a právem na svobodu projevu. Až poté může, ale nemusí přistoupit k vymazání dotčeného údaje.⁹² *Jak naznačuje rozhodnutí SDEU Google Spain soudy, národní úřady pro ochranu osobních údajů stejně jako ostatní zpracovatelé mají v rozhodování o smazání*

⁸⁸ *Odstranění obsahu na základě ochrany soukromí uživatelů z EU* [online] [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&hl=cs.

⁸⁹ *Smluvní podmínky společnosti Google platné od 31. března 2020*. [online] [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: https://www.gstatic.com/policies/terms/pdf/20200331/ba461e2f/google_terms_of_service_cs_eu.pdf.

⁹⁰ *Odebrání obsahu z Google*. Návodů účet Google. Právní postavení [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: <https://support.google.com/legal/troubleshooter/1114905>.

⁹¹ BARTOŠ, Vojtěch. *Právo být zapomenut? Spíš právo na rozmazané vzpomínky...* [online]. Jiné právo, 31. května 2014. [cit. 23. března 2021]. Dostupné na: <https://jinepravo.blogspot.com/2014/05/vojtech-bartos-pravo-byt-zapomenut-spis.html>.

⁹² Tamtéž.

*postupovat případ od případu, na což je stěžovatel u Google formuláře výslovně upozorněn.*⁹³

Otázkou je, zda tedy tento formulář má v praxi uplatnění a zda žadatel skutečně může něčeho dosáhnout? „*Google rozhodně nemá nástroje a ani povinnost zabývat se smazáním údajů jako takových. Bude tedy mazat pouze výsledky ve svém vyhledávání.*“⁹⁴ Avšak i samotné smazání z výsledků vyhledávání je významné pro ochranu soukromí dítěte např. u medializace kauz, kde je dítě obětí trestného činu. Sice právo na výmaz samo o sobě nevede k odstranění osobního údaje, ale podstatně ztíží jeho dohledatelnost.

Ještě problematictější se však jeví zpracování citlivých osobních údajů (v GDPR označených v čl. 9 jako zvláštní kategorie osobních údajů). Zpracování těchto údajů je obecně zakázáno. GDPR v čl. 9 odst. 2 stanoví taxativní výčet výjimek, kdy je zpracování možné. Jednou z těchto výjimek je „zpracování osobních údajů zjevně zveřejněných subjektem údajů nebo z vůle této osoby.“⁹⁵ Pokud by tedy dítě samo zveřejnilo některý z citlivých údajů nebo s tím dalo souhlas, šlo by o zákonné zpracování. V opačném případě jde o nezákonné, resp. zakázané zpracování osobních údajů. Je však nutno podotknout, že vyhledávač neumí posoudit vložené údaje jako citlivé, a proto může snadno dojít k nepřiměřenému zásahu do práva na informační sebeurčení dítěte.⁹⁶

2.3 Sociální sítě

Současná generace dětí je první, která vyrostla v digitální éře a jejíž „online život“ může začít ještě před jejich narozením nahráním fotky z ultrazvuku. Stále častější jsou tedy zásahy do soukromí dítěte ze strany rodičů. Vzhledem ke stále se vyvíjející technologii je obtížné předvídat účinky sdílení osobních údajů dítěte.

Dnes by se na světě jen těžko hledal člověk, který by neznal alespoň jednu sociální síť. Legální definice této internetové služby neexistuje. Uvedu však definici, která vystihují její charakteristické rysy. „*Sociální sítě jsou webové služby, které lidem umožňují založit si veřejný či polo-veřejný profil v rámci daného systému, vytvořit seznam dalších uživatelů, s*

⁹³ BARTOŠ, Vojtěch. *Právo být zapomenut? Spíš právo na rozmazané vzpomínky...* [online]. Jiné právo, 31. května 2014. [cit. 23. března 2021]. Dostupné na: <https://jinepravo.blogspot.com/2014/05/vojtech-bartos-pravo-byt-zapomenut-spis.html>.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ čl. 9 odst. 2 písm. e) GDPR

⁹⁶ JŮZOVÁ, Jana. *Právo na zapomnění v prostředí internetových a informačních studií a knihovnictví* [online]. Knihovna - knihovnická revue, 27. února 2016, s 68–81 [cit. 23. března 2021]. Dostupné na: <https://knihovnavue.nkp.cz/archiv/2016-2/knihovny-a-informace/pravo-na-zapomneni-v-prostredi-internetu>.

nimiž jsou spojeni, a prohlížet a procházet tento seznam kontaktů jakož i seznamy ostatních uživatelů v daném systému.“⁹⁷

Pro představu chce-li si uživatel zřídit profil u společnosti Facebook musí zadat své jméno, e-mail nebo číslo mobilního telefonu, heslo, datum narození a pohlaví.⁹⁸ Při registraci je vyžadován minimální věk 13 let, pokud národní legislativa nestanoví věk vyšší. V české legislativě je věková hranice 15 let. Přesto však není výjimkou, že si profil založí i dítě mladší 15, resp. 13 let. Nezřídka se objevují případy, kdy sami rodiče založí profil svého dítěte, kde den po dni zveřejňují citlivé až zahanbující informace či fotografie. Pravidlo o minimálním věku lze bez potíží obejít zadáním nepravdivého data narození, neboť sociální síť obvykle nevyžadují ověření věku a identity nebo výslovného rodičovského souhlasu pro vytvoření profilu dítěte.

Zásahy do práva na soukromí na sociálních sítích lze rozdělit na případy, kdy dítě umísťuje na sociální síť své vlastní osobní údaje, a situaci, kdy uživatel (v tomto případě nejčastěji rodič) na svém profilu sdílí vedle svých osobních údajů i osobní údaje dítěte. V prvním případě je dítě současně nositelem práva i původcem zásahu, přesto je zde nutná ochrana z důvodu jeho nevypěstlosti. Obecně lze říci, že v obou případech je nezbytný souhlas dítěte, jehož osobní údaje budou v jeho příspěvku zpracovány, neboť bez souhlasu se může jednat o nezákonné zpracování osobních údajů a tedy zásah do soukromí.

Jak jsem již uvedla v kapitole první, dítě nemá plnou svéprávnost. Přesto je možné, aby za určitých podmínek udělilo platný a samostatný souhlas se zpracováním svých osobních údajů. Základním kritériem je jeho rozumová a volní vyspělost. V GDPR není jako podmínka platného souhlasu uvedena konkrétní věková hranice, vyjma souhlasu se zpracováním osobních údajů dítěte v souvislosti se službami informační společnosti určené přímo dítěti v článku 8 odst. 1 GDPR. Podmínky pro udělení platného souhlasu se však užijí obdobně i na ostatní situace.

Český zákonodárce v případě sociálních sítí zvolil hranici 15 let. Pokud se tedy jedná o dítě ve věku 15 – 18 let, za předpokladu, že je velice precizně vymezen účel zpracování osobních údajů a dítě má dostatečnou rozumovou a volní vyspělost, může se na sociální síti samo registrovat a zároveň dát samo platný souhlas se zpracováním svých osobních údajů. V případě dítěte mladšího 15 let je k registraci i ke zpracování osobních údajů vždy nutný

⁹⁷ BOYD, Danah, ELLISON, Nicole. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship [online]. *Journal of Computer-Mediated Communication*, r. 2007, č. 13, s. 210. [cit. 25. května 2021]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>.

⁹⁸ *Jak můžu na Facebooku vytvořit účet?* [online]. Centrum nápovědy [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: <https://cs-cz.facebook.com/help/188157731232424>.

souhlas zákonného zástupce, ledaže by se jednalo o výjimku uvedenou v bodě 38 důvodové zprávy GDPR.

Dle čl. 4 odst. 11 GDPR je souhlasem subjektu údajů jakýkoli svobodný, konkrétní, informovaný a jednoznačný projev vůle, kterým subjekt údajů dává prohlášením či jiným zjevným potvrzením své svolení ke zpracování svých osobních údajů. Souhlas představuje základní právní titul pro zpracování osobních údajů dítěte.

Výjimkou z nutnosti souhlasu subjektu údajů se zpracováním osobních údajů se na první pohled zdá čl. 2 odst. 2 písm. c) GDPR, jež z věcné působnosti GDPR vylučuje fyzickou osobou v průběhu výlučně osobních či domácích činností. *Činnosti osobní povahy nebo činnosti v domácnosti by mohly zahrnovat korespondenci a vedení adresářů nebo využívání sociálních sítí a internetu v souvislosti s těmito činnostmi.*⁹⁹ Přelomovým rozhodnutím se v této oblasti dá nazvat rozsudek Lindquist¹⁰⁰, podle kterého je nutné tuto výjimku vykládat restriktivně. „*V tomto rozhodnutí SDEU judikoval, že i samotné zveřejnění informace o jiné FO na webových stránkách je zpracováním osobních údajů, které navíc nespadá do této výjimky. Za zpracování osobních údajů je proto nutné v souladu s výše uvedeným považovat jejich zveřejnění na osobních blozích či otevřených profilech na sociálních sítích.*“¹⁰¹

Z výše uvedeného vyplývá, že umístí-li rodič na svou sociální síť společnou fotografii se svým dítětem, nejedná se o osobní či domácí činnost, a tudíž bez souhlasu dítěte jde o zásah do jeho práva na soukromí. V současné době obdobných případů přibývá. Pro tento zásah rodičů do soukromí dítěte se vžil pojem sharenting, jež vyústil v online prostředí k odhalení identity mnoha dětí, které mohou být velmi snadno vystaveny např. krádeži identity, sexuální trestné činnosti nebo naprosté ztrátě soukromí.

Pojem sharenting, jež zatím nemá český ekvivalent, vznikl složením slov „share“ (sdílet) a „parenting“ (rodičovství). „*Termín sharenting (oversharenting) označuje nadměrné používání sociálních médií (a obecně internetových služeb) rodiči, kteří sdílejí obsah, ve kterém figurují jejich vlastní děti. Typicky se jedná o nadměrné sdílení fotografií či videí vlastních dětí (zpravidla bez jejich souhlasu), zakládání profilů dětí v rámci různých druhů online služeb (bez jejich souhlasu) – v extrémních podobách zakládání prenatálních profilů (profily dosud nenarozených dětí, v rámci kterých rodiče sdílejí např. fotografie z ultrazvukového vyšetření apod.) a zakládání různých druhů online deníčků, ve kterých je život*

⁹⁹ Bod 18 preambule GDPR

¹⁰⁰ Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 6. listopadu 2003, Lindqvist, C-101/01.

¹⁰¹ NULÍČEK: *GDPR*...s. 67.

*dítěte monitorován den po dni, měsíc po měsíci apod.“*¹⁰² Ve výzkumu centra prevence rizikové virtuální komunikace v roce 2019 „*přes 1900 dětí potvrdilo, že rodiče nahráli na internet jejich fotografie či video, přestože s tím dotazovaní nesouhlasili.*“¹⁰³

Sharenting se asi nejvíce projevuje na sociální síti Facebook, která patří na světě vůbec k nejpoužívanější. Nutno říci, že sdílení osobních nebo intimních informací či fotografií není nikterak novodobým fenoménem. Sharenting však vyžaduje jinou úroveň sdílení než prohlížení fotek v rodinném albu s přáteli. Rozdíl mezi sdílením v reálném světě a digitálním světě je, že lidská mysl postupem času mnoho sdílených informací zapomene. Online sdílené informace však mají velice široký dosah a jsou z časového hlediska v podstatě nesmrtelné. Sharenting má vedle právních důsledků i psychologické a sociologické dopady. Proto i zdánlivě neškodné příspěvky mohou ovlivnit pověst dítěte, podněcovat šikanu nebo vystavovat dítě posměchu.

Podíváme-li se na otázku sharentingu z pohledu GDPR, je zřejmé, že se právem na soukromí a identitu dětí konkrétně nezabývá. Z sharentingu vyvstává hned několik potencionálních problémů. Prvním problémem může být nízká digitální gramotnost rodiče. Druhým problémem je praktické ověření souhlasu dítěte s aktivitou rodiče.¹⁰⁴

V případech v podstatě jakékoliv aktivity rodiče na internetu v souvislosti s vlastním dítětem se pracuje s domněnkou, že rodiče vždy jednájí v jeho nejlepším zájmu. „*Legislativa je formována romantizací vztahu rodičů s dětmi a předpokladem dostatečných znalostí rodičů, což je směšné.*“¹⁰⁵ Dítě, které se narodilo do „digitální doby“, je mnohdy technicky zdatnější než leckterý dospělý. Dále je legislativou například zcela opomenuta možnost, že rodiče se nemusí vždy cítit povinni jednat v nejlepším zájmu svého dítěte, resp. tento nejlepší zájem vůbec rozpoznat.

Podíváme-li se na sharenting pragmaticky, rodič, který o svém dítěti sdílí na sociálních sítích velmi intimní informace či fotografie, s největší pravděpodobností nemá dostatečnou digitální gramotnost a není tudíž schopen objektivně posoudit, co je v nejlepším zájmu jeho dítěte v oblasti osobních údajů, natož toto nezletilé dítě upozornit na možná rizika. Na druhou

¹⁰² KOPECKÝ, Kamil. Fenomén sharenting *Řízení školy*, 2019, č. 11, s. 33. Dostupné v systému ASPI.

¹⁰³ KOPECKÝ, Kamil. SZOTKOWSKI, René. *České děti v kybersvětě (výzkumná zpráva)* [online]. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace, 2019, s. 27. [cit. 19. června 2021]. Dostupné na: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>.

¹⁰⁴ MC CULLAGH, Karen. The general data protection regulation: partial success for children on social network sites? [online]. In BRÄUTIGAM, Tobias. MIETTINEN, Samuli. Data protection, privacy and European regulation in the digital age. Helsinky: Unigrafia, 2016, s. 127. [cit. 19. června 2021]. Dostupné v databázi Academia.edu.

¹⁰⁵ BOYD, Danah. *What If Social Media Becomes 16-Plus?* [online]. Bright, 18. prosince 2015 [cit. 19. června 2021]. Dostupné na: <https://brighthemag.com/what-if-social-media-becomes-16-plus-866557878f7>.

stranu s přihlédnutím k čl. 18 Úmluvy o právech dítěte nemůže stát zcela přebrat roli ochránce práv dítěte, neboť by tím v podstatě ztrácel smysl rodičovství v oblasti internetu. Stát i provozovatelé sociálních sítí však mají povinnost podpořit digitální gramotnost rodičů. Provozovatelé mohou například podstatě zjednodušit podmínky ochrany osobních údajů, jak jsem již uvedla v předchozí podkapitole. GDPR ukládá v čl. 57 odst. 1 písm. b) dozorovému úřadu, kterým je v České republice ÚOOÚ, „povinnost edukovat odbornou i laickou veřejnost, zvláštní pozornost se přitom věnuje akcím, které jsou určeny pro děti.“ Klíčem by mohl být tedy rozvoj informačních vzdělávacích kampaní pro dospělé i děti.

Sharenting však porušuje právo na soukromí dítěte především tím, že osobní údaje jsou sdíleny bez jeho souhlasu nebo dokonce bez jeho vědomí. Klíčové je tedy zodpovězení otázky, zda by rodiče měli mít absolutní privilegium souhlasit jménem jejich dítěte se zveřejněním údajů.

Rozhodnutí ve věci *Reklos*¹⁰⁶ ukazuje, že ESLP považuje rodiče za způsobilé k souhlasu jménem jejich dětí. V tomto konkrétním případě šlo o pořízení fotografie novorozence na soukromé klinice bez souhlasu jeho rodičů. Tento rozsudek by mylně mohl vést k závěru, že rodiče mají absolutní právo souhlasit s pořizováním a šířením údajů, resp. fotografií a tudíž je jejich vlastní online aktivita legitimní a není třeba souhlasu dítěte. Zatímco stejná aktivita avšak provedená osobou odlišnou od rodičů je zásahem do soukromí dítěte.¹⁰⁷

Při zkoumání otázky souhlasu ESLP dále konstatoval, že *„jelikož je totiž podoba jednou z inherentních vlastností osobnosti každého jednotlivce, je v zásadě a za okolností obdobných okolnostem projednávaného případu podmínkou její účinné ochrany souhlas jednotlivce již v okamžiku jejího zachycení, a nikoli teprve v okamžiku jejího případného veřejného šíření.“*¹⁰⁸ ESLP tedy v tomto rozhodnutí potvrzuje, že souhlas je nezbytnou podmínkou jak při pořizování fotografie, tak při jejím šíření. Z toho důvodu jej lze využít i v případě umístění fotografií dětí na internetu rodiči bez souhlasu dítěte.

¹⁰⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 15. ledna 2009, *Reklos and Davourlis v. Greece*. Stížnost 1234/05. Dostupné na: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/2B1D52580AD1F2EAC125836800383D8E/\\$file/Dimitrios%20Reklos%20a%20Vassiliki%20Davourlis%20proti%20C5%98ecku_rozsudek.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/2B1D52580AD1F2EAC125836800383D8E/$file/Dimitrios%20Reklos%20a%20Vassiliki%20Davourlis%20proti%20C5%98ecku_rozsudek.pdf?open&).

¹⁰⁷ DONOVAN, Sheila. „Sharenting“: The Forgotten Children of the GDPR [online]. *Peace Human Right Governance*, 2020, roč. 4, č. 1, s. 46-47. [cit. 20. června 2021]. Dostupné na: <http://phrg.padovauniversitypress.it/2020/1/2>.

¹⁰⁸ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 15. ledna 2009, *Reklos and Davourlis v. Greece*. Stížnost 1234/05, bod. 40. Dostupné na: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/2B1D52580AD1F2EAC125836800383D8E/\\$file/Dimitrios%20Reklos%20a%20Vassiliki%20Davourlis%20proti%20C5%98ecku_rozsudek.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/2B1D52580AD1F2EAC125836800383D8E/$file/Dimitrios%20Reklos%20a%20Vassiliki%20Davourlis%20proti%20C5%98ecku_rozsudek.pdf?open&).

Je zarážející, že ESLP v tomto rozhodnutí opomenul vyjádřit nezakladnější mantru ochrany práv dítěte, a to je jeho nejlepší zájem. Je k zamyšlení, zda, příp. jak by se rozhodnutí ESLP změnilo, pokud by se nejednalo o novorozence, ale například o dítě školního věku či pubescenta, kteří již jsou schopní svůj názor k věci vyjádřit.

Podíváme-li se na sharenting z pohledu judikatury ESLP, zatím se žádné případy před soud nedostaly. V případě, že by však k takovému sporu došlo, ESLP by se pravděpodobně pokusil vyvážit právo dítěte na soukromí, resp. právo na informační sebeurčení s právem rodiče na svobodu projevu, protože publikace údajů či fotografií je uznávanou součástí svobody projevu. ESLP by se také mohl zabývat nastavením ochrany osobních údajů profilu zákonného zástupce (rodiče) na sociální síti, protože důkaz o zásahu práva na soukromí může záviset na tom, zda jsou fotografie nastaveny jako „veřejné“ či nikoli.¹⁰⁹ Zde s odkazem na rozhodnutí SDEU Lindquist lze předpokládat, že větší intenzitu má zásah v případě „veřejného profilu“.

Na závěr uvádím případ, jenž se odehrál v roce 2020 v Nizozemsku.¹¹⁰ V tomto případě vystupuje matka tří nezletilých dětí mladších 16 let. Nejstarší z dětí bylo po nějaký čas v péči prarodičů, než jej převzal do péče biologický otec, který s nimi nežije ve společné domácnosti. Matka podala k soudu zásahovou žalobu, kde žádala vydání zákazu zveřejňování fotografií dětí jejich babičkou na sociálních sítích. Konkrétně se jednalo o sociální síť Facebook a Pinterest. Žalobkyně tvrdil, že žalovaná nezískala souhlas od jejího bývalého partnera, tedy právního zástupců jednoho z dotčených dětí, ani od ní samotné.

Soud návrhu žalobkyně vyhověl a poskytl dětem ochranu. Žalovaná byla nucena fotografie vnoučat ze sociálních sítí smazat. Kromě toho má žalovaná zakázáno bez svolení zveřejňovat jakékoliv jiné fotografie nezletilých dětí žalobce na sociálních médiích. Soud také potvrdil rozhodnutí SDEU Lindquist, když konstatoval, že umístění fotografie na sociální síť nespadá pod výjimku v čl. 2 odst. 2 písm. c) GDPR. Opět ani v tomto případě soud nikterak nezkoumal vůli dětí.

¹⁰⁹ DONOVAN: „*Sharenting*“ ...s. 45 – 46.

¹¹⁰ Rb. Gelderland ze dne 13. května 2020, C/05/368427. Dostupné na: https://gdprhub.eu/index.php?title=Rb._Gelderland_-_C/05/368427.

3 Obrana dítěte proti zásahům do soukromí

Nositelům práv na ochranu práva na soukromí a osobních údajů je samotné dítě, i když mu výkon těchto práv náleží až od stanovené hranice zletilosti, resp. od jeho rozumové a volní vyspělosti. Jak jsme si uvedly v kapitole první, za dítě v případech omezené svéprávnosti jedná jeho zákonný zástupce, nejčastěji rodič nebo osoba, která má vůči dítěti rodičovskou odpovědnost. Není však možné, aby názor zástupce měl absolutní a naprostou přednost. „*Nejefektivnější způsobem, jak zajistit nejvyšší blaho dítěte a současně naplnit jeho právo na informační sebeurčení se jeví s dítětem o věcech pokrývající jeho soukromí otevřeně komunikovat.*“¹¹¹ Tento přístup je však možný pouze jako prevence před zásahy, tedy jde o nástroj vhodný v případě, kdy do práva samotného nebylo ještě zasazeno. K obdobnému účelu slouží také informační povinnosti správce osobních údajů.

Pokud však již k zásahu došlo, je nutno využít právní instituty, a to v souladu s článkem 16 odst. 2 Úmluvy o právech dítěte, který stanoví právo dítěte na zákonnou ochranu proti zásahům nebo útokům do soukromí. Jak již bylo uvedeno v první kapitole, vytvoření efektivního řízení, ve kterém se dítě může dovolávat ochrany svého práva, je jedním z pozitivních závazků státu. „*V oblasti internetu, tedy oblasti virtuální, kterou nelze právně ohraničit, se však můžeme setkat s tím, že státy naráží na neschopnost v tradičních prostorových hranicích své jurisdikce vnitrostátní právo efektivně vynucovat.*“¹¹² Problém je samozřejmě fakt, že správce osobních údajů většinou nemá sídlo ani pobočku na území České republiky, v horším případě nemá sídlo ani na území EU.

Tento problém ovšem vyřešilo GDPR, které zavádí v čl. 3 odst. 1 univerzální místní příslušnost, podle níž se „GDPR užije na každého, kdo shromažďuje nebo zpracovává osobní údaje občanů EU, a to včetně společností a institucí působících na evropském trhu se sídlem mimo jeho území.“ Navíc podle článku 27 GDPR „správce nebo zpracovatel, který není usazen v EU, musí stanovit pro zpracování osobních údajů unijních subjektů zástupce.“ Lze tedy uzavřít, že GDPR se kromě výjimek stanovených v článku 3 odst. 2, vztahuje na všechny správce nebo zpracovatele osobních údajů. V případě porušení GDPR má každý subjekt údajů na území EU právo podat stížnost u dozorového úřadu¹¹³, tj. ÚOOÚ.

¹¹¹ DENKOVÁ, Adéla. *Josef Prokeš: Ochrana osobních dat musí reagovat na nástup internetové doby* [online]. EURACTIV.cz, 15. června 2015 [cit. 23. března 2021]. Dostupné na <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/interview/josef-prokes-pravidla-pro-ochranu-osobnich-dat-musi-reagovat-na-nastup-internetove-doby-012707/>.

¹¹² POLČÁK, Radim. *Právo na internetu: spam a odpovědnost ISP*. Brno: Computer Press, 2007, s. 4. Právo a IT. ISBN 978-80-251-1777-4.

¹¹³ článek 77 GDPR.

Ochranu práva na informační sebeurčení, resp. ochranu osobních údajů může obecně rozlišit na soukromoprávní a veřejnoprávní. Tyto režimy ochrany mohou být využity i současně, resp. se mohou překrývat,¹¹⁴ neboť odpovědnost veřejnoprávní cílí na zpracování osobních údajů bez právního důvodu, kdežto soukromoprávní odpovědnost souvisí s náhradou nemajetkové újmy subjektu údajů.¹¹⁵

Soukromoprávní ochrana soukromí, resp. osobnosti je upravena v OZ. Podle § 23 OZ „má člověk právní osobnost, tedy způsobilost mít práva v povinnosti, od narození až do smrti.“ Z toho vyplývá, že právo na ochranu osobnosti má i nezletilé dítě, resp. podle § 25 OZ i dítě počaté, narodí-li se živé. „*Postavením dětí jako subjektů ochrany osobnosti (právo na podobiznu) se zabýval např. německý Spolkový ústavní soud (Bundesverfassungsgericht) v rozsudku ze dne 15. 12. 1999, sp. zn. BVerfG, 1 BvR 653/96, kde v bodech 83. - 85. odůvodnění vyslovil, že děti potřebují zvláštní ochranu, protože se teprve musí vyvinout v osoby odpovědné sami za sebe.*“¹¹⁶

Soukromoprávní ochranu je nutno rozlišit podle původce zásahu. Zasáhne-li do svého práva samo dítě, např. o sobě zveřejní intimní informace na sociální síti, nemůže jít v žádném případě o porušení práva na soukromí, neboť zveřejněním informací o sobě vykonává své právo na informační sebeurčení. V tomto případě je dle mého názoru nejúčinnější kvalitní osvěta a edukační školní kampaně, na základě kterých bude i velmi malé dítě schopno rozpoznat možná rizika na internetu.

„*Dítě má právo na ochranu před zásahy do práva na soukromí i tehdy, jsou-li činěny jeho zákonnými zástupci (nosieli rodičovské odpovědnosti). Tato ochrana ve vztahu rodič-dítě se však nerealizuje prostřednictvím žaloby na ochranu osobnosti podle ustanovení § 81 an. OZ, ale prostřednictvím ochranných institutů zakotvených v § 924 an. OZ.*“¹¹⁷ Podle ustanovení § 858 OZ, „rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, jako například povinnost pečovat o zdraví dítěte, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj a v neposlední řadě povinnost dítě chránit.“ Podle ustanovení § 875 odst. 1 OZ „vykonávají rodiče svou odpovědnost v souladu se zájmy dítěte.“

§ 925 odst. 1 OZ vymezuje taxativní výčet ochranných opatření, z nichž lze rodičům uložit pouze napomenutí jako nejmírnější prostředek a omezení nebo zákaz určitých činností.

¹¹⁴ MATEJKA, Ján. Internet jako objekt práva: hledání rovnováhy autonomie a soukromí. Praha: CZ.NIC, 2013, s. 84. CZ.NIC. ISBN 978-80-904248-7-6.

¹¹⁵ MORÁVEK, Jakub. Nad rozhodováním Nejvyššího správního soudu ohledně pravomocí Úřadu pro ochranu osobních údajů, *Právní rozhledy*, 2011, č. 9, s. 305.

¹¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. prosince 2012, sp. zn. 30 Cdo 3770/2011. Dostupné v systému ASPI

¹¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. prosince 2012, sp. zn. 30 Cdo 3770/2011. Dostupné v systému ASPI

V oblasti internetu v souvislosti s ochranou soukromí dítěte zatím nikdy tato ochranná opatření nebyla prakticky využita, domnívám se však, že by jejich použití bylo namíště v marginálních případech porušení soukromí. Dítě k tomuto ochrannému opatření může soudu dát samo podnět, předpokládám však, že tato situace nastane zcela výjimečně. Častější mohou být situace, kdy tento podnět soudu dá OSPOD, pokud sám výchovné opatření neuloží.¹¹⁸

Zasáhne-li do práva na soukromí dítěte třetí osoba, může se dítě bránit žalobou na ochranu osobnosti. Dítě může požadovat, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno (§82 odst. 1 OZ), příp. obnovení stavu před zásahem do osobnostního práva (§82 odst. 1 OZ) nebo může požadovat pouhou deklaraci ohrožení či porušení osobnostního práva dle § 80 písm. c) OSŘ.¹¹⁹ Další možností je právo dítěte domáhat se dle § 2956 odst. 1 OZ práva na náhradu újmy na svých přirozených právech. Ve všech výše zmíněných případech je však nutno vzít v potaz procesní subjektivitu (způsobilost být účastníkem řízení) a procesní způsobilost (způsobilost samostatně jednat) dítěte. Ve většině případů, zvláště pokud je dítě mladší 15 let, je účelné, aby dítě jako žalobce bylo v řízení proti svému rodiči zastoupenou např. opatrovníkem ustanoveným soudem. Zastoupení totiž umožní dítěti lépe chránit jeho práva.

Ani jeden z výše uvedených soukromoprávních prostředků ochrany však není přímo určený dítěti a žádný z nich nechrání explicitně soukromí dítěte na internetu.

Veřejnoprávní prostředky se dělí na správněprávní a trestněprávní, které jsou v každém případě *ultima ratio*.

Správněprávní prostředky lze rozlišit na přestupky a jiné správní delikty. V případě sharentingu může být rodič odpovědný za přestupek v oblasti občanského soužití dle § 7 odst. 1 písm. a) zákona o některých přestupcích, za který hrozí pokuta až 15 000 Kč. Tohoto přestupku se dopustí osoba tím, že jinému ublíží na cti tím, že ho zesměšní nebo ho jiným způsobem hrubě urazí. Přestupkové řízení zásadně probíhá ex officio. Pro jeho zahájení je však nutný souhlas osoby přímo postižené spácháním přestupku. „Byla-li spácháním přestupku postižena osoba mladší 18 let“ stanoví § 79 odst. 5 přestupkového zákona výjimku, kdy souhlas není třeba. Touto výjimkou stát dává najevo, že dítě je ohrožený subjekt, který musí být vždy chráněn.¹²⁰

¹¹⁸ ENOCHOVÁ, Dana. § 925 [Taxativní výčet ochranných opatření a způsob kontroly jejich výkonu]. In PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 921 - 922, marg. r. 1 - 7. ISBN 978-80-7400-653-1.

¹¹⁹ DOLEŽAL, Tomáš. § 82. In MELZER, F., TĚGL, P. a kolektiv: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. §1 – 117*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 533.

¹²⁰ STRAKOŠ, Jan. § 7 [Přestupky proti občanskému soužití]. In STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích. Praktický komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 280. ISBN: 978-80-7598-521-7. Dostupné v systému ASPI.

Zákon č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů však v této oblasti upravuje pouze přestupky,¹²¹ jejichž pachatelem ve většině případů bude provozovatel či zpracovatel osobních údajů. Přestupky podle tohoto zákona projednává ÚOOÚ, který má také kompetenci v této oblasti vybírat pokuty. Nutno dodat, že za rok 2020 bylo vydáno pouhých 30 pravomocných rozhodnutí o uznání obviněného vinným ze spáchání přestupku.¹²²

Trestněprávní prostředky ochrany jsou upraveny v trestním zákoníku,¹²³ konkrétně v § 180 zavádí trestný čin Neoprávněné nakládání s osobními údaji, který se však vztahuje pouze na informace shromážděné o jiném v souvislosti s výkonem veřejné moci (např. vytvoření databáze z údajů, které občané poskytnou statistickým orgánům) anebo údaje získané pro jiné účely v souvislosti s výkonem povolání, zaměstnání nebo funkce (např. údaje vedené ve zdravotnické dokumentaci).¹²⁴ Tato ustanovení tedy v případě dětí postrádají smysl.

Ochranu dítěti poskytuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže v § 52 – 54, kde je upraven zákaz zveřejnění osobních údajů umožňujících zjištění totožnosti mladistvého, jež je účastníkem trestního řízení, především pokud je poškozeným či obětí trestného činu. Je nutno zmínit, že v souvislosti s tímto ustanovením již byl v České republice vydán rozsudek Městského soudu v Praze. V daném případě se na soud obrátila společnost MAFRA, a.s. jako provozovatel zpravodajského serveru iDnes.cz, jenž nesouhlasila se zamítnutím rozkladu ÚOOÚ. ÚOOÚ uložil společnosti MAFRA a.s. rozhodnutím ze dne 5. 3. 2013 pokutu ve výši 35 000 Kč za spáchání správního deliktu tím, že jako provozovatel zpravodajského portálu iDNES.cz porušila zákaz zveřejnění osobních údajů umožňujících zjištění totožnosti nezletilé poškození v trestním řízení, neboť na internetovém portálu iDNES.cz v internetové diskusi k článku s názvem „Znásilněná holčička ukázala na „zlobiváka“. On před soudem vinu odmítl“ ze dne 5. 12. 2011 neodstranila, resp. neznepřístupnila informace obsažené v příspěvku osoby s přezdívkou „ALBERT 52“ (vloženém téhož dne) o matce poškozené umožňující zjištění totožnosti její dcery v rozsahu jméno, příjmení, místo bydliště a informace o tom, že její dcera byla znásilněna, a to ve spojení s výše uvedeným článkem obsahujícím další podrobnosti předmětného trestního řízení, na který tento příspěvek odkazoval.¹²⁵ Soud tuto žalobu zamítl a rozklad potvrdil.

¹²¹ hlava VI (§61 – 65) zák. č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů

¹²² Přehled přestupků podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Dostupné na: <https://www.uouu.cz/prehled-prestupku/ds-5466/archiv=0>.

¹²³ zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁴ JELÍNEK, Jirí a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 7. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 273.

¹²⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19. srpna 2015, sp. zn. 11 A 114/2013 – 39. Dostupné v systému ASPI.

4 Závěr

„*Soukromí je přežitek dvacátého století*“, svěřil se na počátku roku 2010 médiím Mark Zuckerberg, šéf a zakladatel Facebooku.¹²⁶ V tomto si dovolím s panem Zuckerbergerem nesouhlasit. Dle mého názoru je to právě naopak. Soukromí je třeba chránit zdaleka nejvíce za celou historii lidstva, neboť s příchodem doby internetové se tento pojem stává jen pouhou iluzí.

Když jsem volila téma této diplomové práce, věděla jsem, že téma práva na soukromí po přejetí GDPR rozpoutalo mezi lidmi možná poprvé zájem o to, jak s osobními daty nakládají internetové servery. S ohledem na to, že dospělý jedinec by měl mít přehled o tom, co je a není vhodné o sobě sdílet, jsem se rozhodla věnovat tuto práci těm, kteří jsou z důvodu nízkého věku a nezkušenosti snadným cílem – děti. Ačkoliv právní řady garantují, že je dětem poskytována zvláštní ochrana, chtěla jsem se přesvědčit, jak efektivní tato ochrana ve skutečnosti je.

Problém nastává již se samotným vymezením pojmu dítě, resp. od kdy ochrana dítěte náleží. Český OZ stanoví některá práva již nasciturovi (počaté dítě). S ohledem na dikci § 25 OZ se domnívám, že by právo na soukromí mělo být s ohledem na stále častější vytváření prenatálních profilů chráněno již od okamžiku početí. Samozřejmě jako žena chápu, jak velké citové vazby matka k dítěti od prvního okamžiku má a její touhu sdílet své pocity s okolním světem, je však nutné v tomto případě zvážit, zda je opravdu vhodné vytvářet dítěti v takto rané fázi života digitální stopu, která z internetu nikdy nezmizí.

Ačkoliv dítě nemá plnou svéprávnost, vždy je nutno brát v potaz jeho nejlepší zájem a pokud možno zjistit jeho názor. Je jisté, že již velmi malé dítě má svůj názor, který je třeba si minimálně vyslechnout. Dítě totiž není objektem práv, nýbrž subjektem. Otázkou však zůstává, kdo je objektivně schopen nejlepší zájem dítěte určit. Právní řád tuto schopnost přiznává rodičům dítěte.

Zásahů do práva na soukromí na internetu může být celá řada. Ne vždy jsou však zásahy natolik závažné, aby bylo možné je považovat za nepřiměřené. Přestože je nutné poskytovat dítěti zvláštní ochranu, není možné na druhou stranu naprosto znemožnit dítěti vykonávat právo na informační sebeurčení na internetu.

Pokud zhodnotíme původce zásahů do práva na soukromí dítěte, vedle samotného dítěte to mohou být i rodiče či 3. osoby, velmi zřídka stát. Spíše než dle původců, jsem práci rozdělila podle oblastí, kde k zásahům na internetu může dojít.

¹²⁶ KOVALÍK, Jan. *Soukromí podle Zuckerberga* [online]. Respekt 23/7-13. červen 2010, s. 36 – 37 [cit. 23. března 2021]. Dostupné na: <https://www.uoou.cz/files/soukromi-facebook.pdf>.

Při prvotním náhledu na toto téma jsem webovým vyhledávačům nepřikládala velký význam. Tento můj úsudek byl však naprosto chybný, neboť základem pro zpracování informace je vedle jejího zveřejnění její vyhledání. V oblasti vyhledávačů hraje klíčovou roli právo být zapomenut vymezené v čl. 17 GDPR. I když je toto právo zaručeno všem, při hlubším zkoumání této problematiky jsem došla k závěru, že jakkoliv je tato idea dobře míněná, efektivita za ideální představou zaostává.

Prvotně je třeba říci, že postavení provozovatele vyhledávače jako správce osobních údajů¹²⁷ staví tyto služby do stejného postavení jako například sociální sítě. Domnívám se však, že činnost těchto subjektů je diametrálně odlišná, a proto nelze očekávat, že vyhledávač naplní například širokou informační povinnost dle GDPR.

Společnost Google zavedla formulář žádosti o odstranění osobních údajů, ale i ten provází kontroverze. Pokud by o smazání osobních údajů z vyhledávání usilovalo samo dítě, je zapotřebí souhlas rodičů. Společnost Google může např. požadovat k této žádosti přiložení identifikačního dokladu, aby bylo možné ověřit, že o smazání žádá skutečně oprávněná osoba, resp. že s výmazem dal rodič souhlas. Tím ovšem dochází k absurdní situaci, kdy pro smazání osobních údajů je nutno provozovateli vyhledávače poskytnout možná ještě citlivější osobní údaje, než které mají být smazány. Taktéž je nutno upozornit, že Google navíc posoudí, zda je smazání nezbytné a nemusí žádosti vyhovět.

GDPR dává navíc dítěti právo na výmaz osobních údajů, které byly shromážděny v souvislosti s nabídkou služby informační společnosti cílené přímo na děti. Toto právo však postrádá aplikační prostor, neboť na internetu převážná většina stránek není cílená přímo na děti.

Význam práva být zapomenut v souvislosti s dítětem je asi nejvíce platný v případě medializace kauz, kde je dítě obětí trestného činu. Přesto je nutné uzavřít, že vyhledávač nemá nástroje a ani povinnost zabývat se smazáním údajů jako takových. Ty tedy zůstávají nadále přístupné například z jiného vyhledávače nebo při zadání jiných klíčových slov než je jméno a příjmení subjektu osobních informací. Efektivita tohoto nástroje je tedy až na výjimky prakticky nulová. Nazvala bych ji náplastí na ránu, bez řešení hlavní příčiny bolavého místa. Nutno však říci, že zveřejnění osobních údajů umožňujících zjištění totožnosti mladistvého, jež je účastníkem trestního řízení, je v rozporu se zákonem o soudnictví ve věcech mládeže a může být dle intenzity zásahu posouzeno jako přestupek či trestný čin.

¹²⁷ Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 13. května 2014, Google Spain SL, Google Inc. proti Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González, C-131/12.

Největší část práce jsem věnovala sociálním sítím. Zde můžeme identifikovat, že původcem zásahu může být poskytovatel sociální sítě, za předpokladu, že zpracuje osobní údaje dítěte mladšího 15 let, které se na síti protizákonně registrovalo, a poskytovatel jeho věk neověřil. Dále může být původcem samo dítě, pokud na svém profilu zveřejní fotografie či údaje. Největší pozornost jsem však věnovala zásahům rodičů a Sharentingu. Tento fenomén považuji za nejzásadnější a bohužel legislativou zcela opomíjený.

Z pohledu GDPR musím konstatovat, že ač je již v preambuli uvedeno, že dítě požívá zvláštní ochrany, sharenting nelze podřadit pod žádné jeho ustanovení. Dítě tedy v případě sharentingu nemá žádnou konkrétní obranu proti vlastním rodičům. To jest odůvodněno tradiční domněnkou, že rodiče vždy jednají v nejlepším zájmu svého dítěte. Jak jsem však uvedla výše, nemohu se s tímto názorem ztotožnit na sto procent.

Nakonec tedy uvádím, že česká legislativa v souvislosti s právem na soukromí na internetu neposkytuje dítěti žádnou specifickou ochranu. Dítě má možnost se bránit stejně jako plně svéprávný a zletilý jedinec, avšak v případě dítěte je vždy nutno zhodnotit právě jeho vyspělost. Jak jsem již uvedla, případy, kdy dítě žaluje vlastní rodiče, jsou zatím zcela výjimečné, ale myslím si, že lze v budoucnu očekávat jejich nárůst. Proto považuji za nezbytné, aby český zákonodárce vytvořil pro děti praktické a efektivní způsoby, jak se svých práv domoci.

Primárně by se stát měl zaměřit na osvětovou kampaň ve školách, o které mj. hovoří i GDPR, neboť věřím, že prevence je v případě dětí nejmocnějším nástrojem. V souvislosti s prevencí a konečně i řešením zásahů do práva na soukromí dítěte vidím jako řešení zřízení úřadu ochránce práv dětí. *„Zřízení instituce dětského ombudsmana s širokou kompetencí a silnými pravomocemi dává jistou naději na systémové zlepšení dlouhodobě tristního stavu v oblasti prosazování zájmů a potřeb všech dětí v České republice, kdy je na jednu stranu zpracována řada velmi kvalitních expertiz a návrhů na provedení koncepčních změn, avšak orgány veřejné správy je v praxi nereflektují.“*¹²⁸

¹²⁸ RENNEROVÁ, Zuzana. Zřízení úřadu ochránce práv dětí v ČR [online]. *Právo a rodina (Wolters Kluwer)*, r. 2020, č. 10, s. 5 [cit. 25. června 2021]. Dostupné v systému ASPI.

5 Bibliografie

5.1 Monografie

- BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 608. ISBN 978-80-7502-128-1.
- BRÄUTIGAM, Tobias. MIETTINEN, Samuli. *Data protection, privacy and European regulation in the digital age*. Helsinky: Unigrafia, 2016, s. 127.
- DETRICK, Sharon. *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Leiden: Brill Nijhoff, 1999, 836 s. ISBN 978-90-41-11229-3.
- DOUGLAS, Gillian a Leslie SEBBA. *Children's rights and traditional values*. Aldershot: Taylor & Francis Ltd, 1998, 352 s. ISBN 9781855219564.
- HUSSEINI, Faisal a kol. *Listina základních práv a svobod: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony. 1456 s. ISBN 978-807-4008-122.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1256. ISBN 978-80-7400-795-8.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, ŽATECKÁ, Eva. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-848-2. Dostupné v systému ASPI.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017, 1358 s.
- KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1696. ISBN: 978-80-7400-365-3.
- MATEJKA, Ján. *Internet jako objekt práva: hledání rovnováhy autonomie a soukromí*. Praha: CZ. NIC, 2013, 260 s. ISBN 978-80-904248-7-6.
- MATYSOVÁ, Monika. *Evropskoprávní aspekty ochrany soukromého a rodinného života dítěte* [online]. Praha, 2017 [cit. 2021-03-31]. Dostupné na: <http://hdl.handle.net/20.500.11956/93585>. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra evropského práva. Vedoucí práce Harald Christian Scheu.
- MELZER, Filip a k. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. §1 – 117*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, 720s. ISBN 978-80-87576-73-1.
- MITLÖHNER, Miroslav (ed.), PROUZOVÁ, Zuzana (ed.). *27. Celostátní kongres k sexuální výchově v české republice sborník referátů* [online]. Broumov: Společnost

- pro plánování rodiny a sexuální výchovu, z. s., 2019, s. 114. ISBN 978-80-905696-9-0. Dostupné na: https://www.planovanirodiny.cz/storage/sborniky/27_kongres_19.pdf
- NULÍČEK, Michal a kol. *GDPR. Obecné nařízení o ochraně osobních údajů. Praktický komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 580. ISBN 978-80-7598-068-7.
 - PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 3053. ISBN 978-80-7400-653-1
 - POLČÁK, Radim. *Právo na internetu: spam a odpovědnost ISP*. Brno: Computer Press, 2007, 150 s. Právo a IT. ISBN 978-80-251-1777-4.
 - STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích. Praktický komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 280. ISBN: 978-80-7598-521-7. Dostupné v systému ASPI.
 - ŠEVČÍKOVÁ, Anna a kol. *Děti a dospívající online: Vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, 2014, 184 s. Psyché. ISBN 978-802-4750-101
 - UN Committee on the Rights of the Child. *General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)* [online]. 29 May 2013, CRC /C/GC/14, s. 9 [cit. 14. června 2021]. Dostupné na: <https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html>.
 - WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-750-6. Dostupné v Systému ASPI.

5.2 Odborné články

- BOYD, Danah, ELLISON, Nicole. *Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship*. [online]. *Journal of Computer-Mediated Communication*, r. 2007, č. 13, s. 210. [cit. 25. května 2021]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>.
- DONOVAN, Sheila. „Sharenting“: The Forgotten Children of the GDPR [online]. *Peace Human Right Governance*, 2020, roč. 4, č. 1, s. 46-47. [cit. 20. června 2021]. Dostupné na: <http://phrg.padovauniversitypress.it/2020/1/2>.
- KOPECKÝ, Kamil. Fenomén sharenting *Řízení školy*, 2019, č. 11, s. 33. Dostupné v systému ASPI
- KORBEL, František. *Ne-odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti v digitálním světě* [online]. *Právní prostor*, 17. května 2018, [cit. 19. června 2021].

- Dostupné na: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/pravo-it/ne-odpovednost-poskytovatelu-sluzeb-informacni-spolecnosti-v-digitalnim-svete>.
- KORNEL, Martin. Některé problematické aspekty principu nejlepšího zájmu dítěte. *Právní rozhledy*, 2013, č. 3, s. 88.
 - KÜHN, Zdeněk. Transformace pojmu soukromí na počátku třetího milénia [online]. *Jurisprudence*, 2017, č. 2, s. 5. [cit. 23. června 2021]. Dostupné na: <http://www.jurisprudence.cz/cz/casopis/transformace-pojmu-soukromi-na-pocátku-tretho-milenia.m-236.html>.
 - MACENAITE, Milda. From universal towards child-specific protection of the right to privacy online: Dilemmas in the EU General Data Protection Regulation [online]. *New Media & Society*, 2017, s. 768. [cit. 24. března 2021]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1461444816686327>.
 - MORÁVEK, Jakub. Nad rozhodováním Nejvyššího správního soudu ohledně pravomocí Úřadu pro ochranu osobních údajů, *Právní rozhledy*, 2011, č. 9, s. 305.
 - RENNEROVÁ, Zuzana. Zřízení úřadu ochránce práv dětí v ČR [online]. *Právo a rodina (Wolters Kluwer)*, r. 2020, č. 10, s. 5 [cit. 25. června 2021]. Dostupné v systému ASPI.
 - SMAHEL, David a kol. *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries*. London: London School of Economics and Political Science, 2020. Dostupné na <https://doi.org/10.21953/lse.47fdeqj01ofo>.
 - SOVOVÁ, Olga. Vybrané otázky ochrany nejlepšího zájmu dítěte v digitální době. *Rodinné listy*, 2021, č. 2, s. 11. Dostupné v systému ASPI.
 - ŠÍNOVÁ, Renata, WESTPHALOVÁ, Lenka. Nejlepší zájem dítěte. *Právník*, 2019, str. 1091. Dostupné v systému ASPI.
 - VLASTNÍK, Jiří. Dítě a právo. *Rodinné listy*, 2013, č. 10, str. 17. Dostupné v systému ASPI.
 - WARREN, Samuel D.; BRANDEIS, Louise D. *The right to privacy*. Harvard Law Review. 1890, roč. 4, č. 5, s. 193 – 220. Dostupné na: <https://www.cs.cornell.edu/~shmat/courses/cs5436/warren-brandeis.pdf>.

5.3 Právní předpisy

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu)
- sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
- usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- 2010/C 83/02: Listina základních práv Evropské unie
- vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu občanských a politických práv a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
- konsolidovaná znění Smlouvy o fungování Evropské Unie (2016/c 202/01)
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů
- **Úmluva o právech dítěte** - sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte
- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (Rada Evropy, ETS 108, 1981)
- zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích
- zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti
- zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)
- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
- zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů

5.4 Judikatura

5.4.1 Rozsudky Evropského soudu pro lidská práva

- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. března 1985, *X. a Y. proti Nizozemsku*. Stížnost 8978/80.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 29. dubna 2002, *Pretty proti Spojenému království*. Stížnost 2346/02. Dostupné z databáze HUDOC.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 2. prosince 2008, *K.U. proti Finsku*. Stížnost 2872/02.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 15. ledna 2009, *Reklos and Davourlis v. Greece*. Stížnost 1234/05.
- Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16. prosince 2010, *A, B a C proti Irsku*. Stížnost 25579/05.

5.4.2 Rozsudky Soudního dvora EU

- Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 6. listopadu 2003, *Lindqvist*, C-101/01.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 13. května 2014, *Google Spain SL, Google Inc. proti Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González*, C-131/12.

5.4.3 Rozsudky českých soudů

- Nález Ústavního soudu ze dne 1. března 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99.
- Nález Ústavního soudu - pléna ze dne 25. června 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01. Dostupné v systému ASPI.
- Nález Ústavního soudu ze dne 17. července 2007 sp. zn. IV. ÚS 23/05.
- Nález Ústavního soudu – senátu ze dne 19. února 2014, sp. zn. I. ÚS 3304/13-2. Dostupné v systému ASPI.
- Nález Ústavního soudu - senátu ze dne 2. března 2015, sp. zn. I. ÚS 1565/14. Dostupné v systému ASPI.
- Nález Ústavního soudu ze dne 10. dubna 2018, sp. zn. IV. ÚS 827/18. Dostupné v systému ASPI.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. prosince 2012, sp. zn. 30 Cdo 3770/2011. Dostupné v systému ASPI Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19. 8.2015, sp. zn. 11 A 114/2013 – 39.

5.4.4 Ostatní

- Rb. Gelderland ze dne 13. května 2020, C/05/368427.

5.5 Internetové zdroje

- *Age of Majority* [online]. European Union Agency for Fundamental Rights, 2017 [cit. 16. března 2021]. Dostupné na: <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/mapping-minimum-age-requirements/age-majority>.
- BARTOŠ, Vojtěch. *Právo být zapomenut? Spíš právo na rozmazané vzpomínky...* [online]. Jiné právo, 31. května 2014. [cit. 23. března 2021]. Dostupné na: <https://jinepravo.blogspot.com/2014/05/vojtech-bartos-pravo-byt-zapomenut-spis.html>.
- *Co je to kybergrooming?* [online]. Projekt E-Bezpečí, 14. ledna 2019, [cit. 25. 3. 2021]. Dostupné na: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/71-trivium/1421-co-je-kybergrooming>.
- DENKOVÁ, Adéla. *Josef Prokeš: Ochrana osobních dat musí reagovat na nástup internetové doby* [online]. EURACTIV.cz, 15. června 2015 [cit. 23. března 2021]. Dostupné na <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/interview/josef-prokes-pravidla-pro-ochranu-osobnich-dat-musi-reagovat-na-nastup-internetove-doby-012707/>.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. [online] Dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.
- European Union Agency for Fundamental Rights: Age of Majority, [cit. 16. března 2021]. Dostupné na: <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/mapping-minimum-age-requirements/age-majority>.
- HOFFSCHNEIDEROVÁ, Anna. *Praktický právní průvodce nejlepším zájmem dítěte*. [online] Liga lidských práv, s. 15 [cit. dne 21. 6. 2021]. Dostupné na: <https://llp.cz/wp-content/uploads/Prakticky-pravni-pruvodce-nejlepsim-zajmem-ditete.pdf>.
- CHLEBUS, Tomáš. *Nový zákon o zpracování osobních údajů* [online]. EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo, 30. května 2019 [cit. 20. března 2021]. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-zpracovani-osobnich-udaju-109312.html>.
- *Jak mohu požádat o opravu či odstranění údajů přímo u provozovatele služeb?* [online]. Úřad pro ochranu osobních údajů [cit. 23. března 2021]. Dostupné na: <https://www.uouu.cz/jak-mohu-zazadat-o-opravu-ci-odstraneni-udaju-primo-u-provozovatele-sluzeb/ds-4453>.

- *Jak můžu na Facebooku vytvořit účet?* [online]. Centrum nápovědy [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: <https://cs-cz.facebook.com/help/188157731232424>.
- *Jak zjistím svou IP adresu?* [online]. UPC.cz [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: <https://www.upc.cz/pece-o-zakazniky/sluzby/internet/pripojeni-k-siti/jak-zjistim-ip-adresu/>.
- JŮZOVÁ, Jana. *Právo na zapomnění v prostředí internetových a informačních studií a knihovnictví* [online]. Knihovna - knihovnická revue, 27. února 2016, s 68–81 [cit. 23. března 2021]. Dostupné na: <https://knihovnav revue.nkp.cz/archiv/2016-2/knihovny-a-informace/pravo-na-zapomneni-v-prostredi-internetu>.
- KOPECKÝ, Kamil, SZOTKOWSKI, René. *České děti v kybersvětě (výzkumná zpráva)* [online]. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace, 2019, s. 27. [cit. 19. června 2021]. Dostupné na: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>.
- KOS, Ladislav. Infografika: Podíl vyhledávačů Google a Seznam na českém internetu #202 [online]. eVisions Advertising s.r.o., 3. března 2021 [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: <https://www.evisions.cz/blog-2021-03-03-infografika-podil-vyhledavacu-google-a-seznam-na-ceskem-internetu-2021/>.
- KOVACS, Gary. *Tracking our online trackers* [online]. TED, únor 2012 [cit. 15. června 2021]. Dostupné na: https://www.ted.com/talks/gary_kovacs_tracking_our_online_trackers.
- KUBALA, Lukáš. *Rodičům byly odebrány děti kvůli obvinění ze šikany. Vše zaznamenávali a sdíleli na YouTube* [online]. E-bezpečí.cz, 22. května 2017, [cit. 23. března 2021]. Dostupné na: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevyspojene-s-online-komunikaci/socialni-site/1245-daddyofive>
- MADĚROVÁ, Eliška. *Jaké je to být dítětem* [online]. Právníprostor.cz, 15. 05. 2014 [cit. 12. března 2021]. Dostupné na: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/jake-je-to-byti-ditetem>.
- NEWBERRY, Christina. *25 YouTube Statistics that May Surprise You: 2021 Edition* [online]. Hootsuite, 2. února 2021. [cit. 23. března 2021]. Dostupné na: <https://blog.hootsuite.com/youtube-stats-marketers/>.
- *Odstranění obsahu na základě ochrany soukromí uživatelů z EU* [online]. Dostupné na: https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&hl=cs.

- *Odebrání obsahu z Google*. Návod účet Google. Právní postavení [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: <https://support.google.com/legal/troubleshooter/1114905>.
- Podle Českého statistického úřadu internet v roce 2020 používalo 81,3 % Čechů starších 16 let. Dostupné na: <https://www.czso.cz/documents/10180/143060187/06100421c.pdf/64023ec6-8e3f-4c97-943f-b1dcb143e2d4?version=1.9>.
- *Povídání pro rodiče*. [online]. Alík, [cit. 19. června 2021]. Dostupné na: <https://www.alik.cz/o/pro-rodice>.
- *Rozsah zásad ochrany osobních údajů. Zpracování se souhlasem*. [online] [cit. 19. června 2021]. Dostupné na: <https://o.seznam.cz/ochrana-udaju/>.
- *Smluvní podmínky společnosti Google platné od 31. března 2020*. [online] [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: https://www.gstatic.com/policies/terms/pdf/20200331/ba461e2f/google_terms_of_service_cs_eu.pdf.
- ŠÍPOŠOVÁ, Veronika. *Seriál specifické aspekty ochrany osobních údajů 4/5 Děti, internet a právo na ochranu osobních údajů* [online]. EPRAVO.CZ – Sbíрка zákonů, judikatura, právo, 27. května 2020 [cit. 20. března 2021]. Dostupné na: https://www.epravo.cz/top/clanky/serial-specificke-aspekty-ochrany-osobnich-udaju-45-deti-internet-a-pravo-na-ochranu-osobnich-udaju-111248.html#_ftn3.
- VYMAZAL, Tomáš, LÍŇOVÁ, Hana. *Přípustnost a podmínky použití lokalizačních údajů v trestním řízení* [online]. EPRAVO.CZ – Sbíрка zákonů, judikatura, právo, 16. ledna 2017, [cit. 23. března 2021]. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pripustnost-a-podminky-pouziti-lokalizacnich-udaju-v-trestnim-rizeni-104734.html>.
- *Vymazání, povolení a správa souborů cookie v Chromu* [online]. Návod účet Google. [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: <https://support.google.com/chrome/answer/95647?co=GENIE.Platform%3DDesktop&hl=cs>.
- *Vytvoření účtu na YouTube* [online]. Návod YouTube [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: <https://support.google.com/youtube/answer/161805?co=GENIE.Platform%3DDesktop&hl=cs>.
- *Věkové požadavky pro účty Google* [online]. Návod účet Google. [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: <https://support.google.com/accounts/answer/1350409?hl=cs#zippy>.

- *Zásady používání dat* [online]. [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: <https://www.facebook.com/privacy/explanation>
- *Zdroj pro rodiče* [online]. Nápověda YouTube [cit. 19. března. 2021]. Dostupné na: <https://support.google.com/youtube/answer/2802272?hl=cs>.

6 Abstrakt

Tématem této diplomové práce je právo na soukromí dítěte na internetu. Cílem bylo zhodnotit, k jakým nepřiměřeným zásahům do práva na soukromí dítěte může dojít ve vybraných oblastech v kyberprostoru a zda poskytuje současná právní úprava ochrany osobních údajů dítěti efektivní prostředky ochrany před zásahy do práva na soukromí. Práci jsem zpracovávala metodou analýzy oblastí kyberprostoru, kde může k zásahům docházet. Došla jsem k závěru, že ochrana soukromí dítěte není v českém právním řádu příliš efektivní, resp. je neefektivní v případě sharentingu. V závěru upozorňuji na největší úskalí legislativy a navrhuji možná řešení.

Abstract

The topic of this diploma thesis addresses the child's right to privacy on the Internet. The aim was to assess what disproportionate interference with the child's right to privacy can occur in selected areas of cyberspace and whether the current legislation on personal data protection provides the child with effective protection against interference with the right to privacy. I worked on the method of analysis of areas of cyberspace where interventions can occur. I concluded that the protection of the child's privacy is not very effective in the Czech legal system. It is even ineffective in the case of sharenting. In conclusion, I draw attention to the difficulties of the legislation and suggest possible solutions.

Klíčová slova

právo na soukromí, dítě, ochrana osobních údajů, GDPR, kyberprostor

Key Words

right to privacy, child, personal data protection, GDPR, cyberspace